

Maarit Ignatius & Kaisa Varis (toim.)

Kampukselta etätöihin

-kokemuksia opetuksesta
pandemia-aikana

Kampukselta etätöihin

- kokemuksia opetuksesta
pandemia-aikana

Maarit Ignatius & Kaisa Varis (toim.)

Julkaisusarja:

B, Oppimateriaaleja ja kokoomateoksia: 75

Toimittajat:

Maarit Ignatius, Karelia-ammattikorkeakoulu
Kaisa Varis, Karelia-ammattikorkeakoulu

Taitto:

Pasi Tikka, Osuuskunta Mekastamo

Kansikuva:

Julia M Cameron palvelusta Pexels

© Tekijät ja Karelia-ammattikorkeakoulu

Tämä julkaisu on lisensoitu Creative Commons Nimeä-EiMuutoksia 2.0 Kansainvälinen -lisenssillä.

ISBN 978-952-275-343-4

ISSN- L 2323-6876

ISSN 2323-6876

Karelia-ammattikorkeakoulu

Joensuu

julkaisut@karelia.fi

Sisällys

LUKIJALLE	5
2 STRUKTUROITU OPETUS -METODIIKKA SOVELTAMALLA TULOKSEKASTA ETÄOPETUSTA JA -OHJAUSTA	6
Anu Pukki	
3 FLIPPED CLASSROOM JA VIDEONAUHOITTEET TIETOJENKÄSITTELYN VERKKO-OPETUKSESSA	12
Mikko Hyttinen	
4 VERTAISTUUTOREIDEN KOKEMUKSIA LUKUVUONNA 2020–2021	18
Miro Mäkelä, Aleksis Palmunen, Anton Puumalainen, Joni Rämö, Leevi Ylitalo, Sanna Kukkasiemi	
5 OPINNÄYTETYÖN OHJAUS ETÄOPETUKSENA	22
Arja-Irene Tiainen & Susanna Kinnunen	
6 KORONA-AJAN KOKEMUKSIA RUOTSIN KIELEN OPETUS- JA OHJAUSTYÖSTÄ	25
Merja Öhman	
7 OON VOIMISSAIN – KARELIAN KIRJASTOPALVELUT VAHVEMMIN VERKKOON	28
Noora Kontturi & Leena Väyrynen	
8 PIENRYHMÄ JA -YKSILÖOHJAUS ETÄARJESSA	31
Leena Hiltunen, Päivi Laakkonen ja Joni Ranta	
9 KOKEMUKSIA MATEMAATTISEN OPPIMISALUSTAN KÄYTÖSTÄ TEKNIIKAN KOULUTUKSESSA	36
Esko Tiainen	

Lukijalle

Suomi kohtasi keväällä 2020 muun maailman mukana tilanteen, jossa koronavirus alkoi levitä laajasti. Koulut, oppilaitokset ja korkeakoulut suljettiin ja opetusta alettiin luokkahuoneiden sijaan toteuttaa verkossa. Myös Karelia-ammattikorkeakoulussa sekä henkilöstö että opiskelijat ottivat valtavan digiloikan, vaikka etäopetusta oli toki Kareliassa toteutettu jo ennen koronaakin.

Keväällä 2021 päätimme koota korona-ajan opetus- ja ohjauskokemuksista julkaisun. Pyysimme Karelian henkilöstöltä konkreettisia esimerkkejä etäopetuksesta eri näköku-
mista. Tavoitteenamme oli tuoda julkaisun kautta esiin niin onnistuneita kuin epäonnistu-
neita etäopetuksen käytänteitä, pedagogisia ideoita ja ohjauksen menetelmiä. Siis oppia toisiltamme!

Tämä julkaisu sisältää kahdeksan artikkelia joissa pohditaan poikkeusolojen vaikutuksia opetukseen ja sitä miten muutos lähiopetuksesta verkkototeutukseen onnistui. Artikkeleissa on mukana myös opiskelijanäkökulmaa. Artikkeleissa kuvatut etäopetuksen käytänteet so-
veltuvat hyödynnettäväksi eri opintojaksojen toteutuksissa sekä digipedagogisessa tuessa.

Kiitämme kaikkia julkaisuun kirjoittaneita.

Joensuussa 17.11.2021

Maarit Ignatius ja Kaisa Varis

Strukturoitu opetus -metodiikkaa soveltamalla tuloksekasta etäopetusta ja -ohjausta

Anu Pukki, lehtori, Karelia-ammattikorkeakoulu

Strukturoitu opetus ja visualisointi. Miten nämä pedagogiset käytännöt muuntuivat työkaluiksi etäopetukseen ja käytännön ohjauksiin koronakeväänä ja sen jatkoilla? Miten ne siirtyivät tulevien fysioterapian ammattilaisten työkaluiksi käytännön terapioihin? Mitä minulle jäi käteen korona-ajan etäopetuksista?

Lähtökohta ja käsitteet

Maaliskuun 2020 etäopetuspommi putosi keskelle kiivainta toisen opetusjakson käytännön työelämäyhteistyökuvioiden aloitusta ja hyvin käytännönläheisen Soveltava liikunta ja käytännön harjoittelu -opintojakson toteutusta. Perjantain kampuskokouksen jälkeen Moodle soi ja paukkui iltamyöhään lähitoteutuksen muuntuessa etätoteutukseksi. Yhteistyökumppaneille lähti viesti uusien yhteistyökuvioehdotuksien. Siun soten moniammatillinen sosiaali- ja vammaispalveluja tuottava Honkalampikeskus suostui muuttuneista olosuhteista huolimatta ennakkoluulottomasti jatkamaan yhteistyötä, siitä heille iso kiitos! He uskoivat, että fysioterapeuttipiskelijat osaavat ohjata erityisen tuen tarpeessa olevia (kehitysvammaiset, autistit ja muut) lähiohjauksen sijaan etäyhteyden välityksellä.

Strukturoitu opetus ja visualisointi ovat etäohjaustoiminnan suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin pedagogisia työkaluja. Strukturoitu opetus tarkoittaa laajasti ymmärrettyinä oppijaa tukevaa opetuksen ja ohjauksen järjestelmällistä rakennetta; suunnittelua, visualisointia ja selkeää toteutusta (Voppi 2021, Honkonen ym 2012, 23). Käytännössä strukturoitu opetus on esimerkiksi aloitus- ja lopetusrutiineja, monikanavaista viestintää päivän tai oppitunnin etenemisestä, kuvien ja kuvioiden käyttöä puheen ja tekstin tukena. Oppimisympäristön visualisointi toimii tärkeänä elementtinä myös muille kuin erityisen tuen tarpeessa oleville. Visualisointi tarkoittaa tiedon esittämistä ihmisen omaa ymmärrystä

tukevassa muodossa (Kanerva 2016). Etäyhteydellä tapahtuvassa opetuksessa ja ohjauksessa keskittymiskyky on kovalla koetuksella. Näin strukturoidun opetuksen periaatteiden soveltamisesta on hyötyä kaikenlaisille oppijoille.

”Käytännössä strukturoitu opetus on esimerkiksi aloitus- ja lopetusrutiineja, monikanavaista viestintää päivän tai oppitunnin etenemisestä, kuvien ja kuvioiden käyttöä puheen ja tekstin tukena.”

Kiteytetyt etäopetuksen ohjeet

Oma etäohjaustaustani ulottuu 1990-luvun Pohjois-Norjaan ja telematikk-yhteyksillä toteutettuun potilasohjaukseen maan suurimman läänin, Finnmarkin, lääninsairaalan fysioterapeuttina ja fysioterapiaoaston osastonhoitajana. Sieltä kummunneen innoituksen siivittämänä tein fysioterapian opettajan pedagogiikan lopputyöni (Pukki 2003) videoneuvottelun käytöstä opetuksessa. Näiden kokemusten pohjalta kiteytin koronakeväänä seuraavan muistilistan itselleni ja opiskelijoilleni:

- Tutustu mahdollisuuksien mukaan asiakkaaseen/ryhmään face-to-face ennen etäohjauksen aloittamista.
- Määritä jokaiselle kokoontumiselle selkeät tavoitteet – ja esitä ne.
- Käytä ohjauksessa kuvayhteyttä.
- Pukeudu ohjaukseen yksinkertaisesti – vältä riippuvia koruja, raidallisia ja kuvioituja asuja
- Valitse ohjaustaustaksi yksivärinen seinä/kuva.
- Valitse, jos mahdollista, kuninkaansininen taustaväri (aivot kuormittuvat tästä väristä vähiten)
- Katso suoraan kameraan, oheisviesti silmilläsi ja ilmeilläsi.
- Tervehdi ja esittele aina itsesi.
- Kehitä aloitusrutiineja, samalle ryhmälle aina sama alku- ja loppurutiini. Tämä luo tuttuutta ja turvallisuutta.
- Elehdi hillitysti. Ohjaa fyysiset harjoitteet huomioiden informatiivisin suunta näytölle.
- Puhu rauhallisesti, ilmeikkäästi ja selkeällä kielellä. Käytä lyhyitä lauseita. Käytä etenkin fyysisissä harjoitteissa ystävällistä komentomuotoa.
- Luo rutiinit vuorovaikutteisuuden turvallisuuden ja osallisuuden lisäämiseksi.

Tuo lista kiteytti huomaamattani strukturoidun opetuksen ja selkeän kielen käyttämisen periaatteita.

Aloitus- ja lopetusrutiinit

Toin strukturoidun opetuksen keinoja etäopetukseen aloittamalla joka kerta etälähetyksen samalla tavalla: "Tervehdys kaikille! Nosta käsi järjestelmän alareunasta pystyyn, jos kuulet minua." Tämä rutiini on seurannut minua siitä lähtien kaikkiin etäopetustuokioihin. Tuo on sama kuin 70-luvun jumppaopen "asetu riviin vihreälle viivalle", jolla jokainen jumppatunti alkoi strukturoidusti. Etäohjaus jatkui aina kertomalla päivän aihe, tavoitteet ja sisältö. Nämä näkyivät aina myös dioina käytetyssä järjestelmässä. Sisällön yhteydessä kerroin, mitä opetustyyliä tullaan käyttämään (esim. kertova opetus, parityöskentely, dialogi, pienryhmätyöskentely). Näin muodostin niin itselleni kuin opiskelijoillekin raamin ja ennakoitavan etenemistavan etäopetustuokioon. Myös lopetusrutiini toistui samankaltaisena: palasin alussa esitettyihin tavoitteisiin, kysyin tavoitteiden saavuttamisesta emoji palautteen/sanallisen palautteen, lopetin kiteyttäen seuraavat välitehtävät ja toivottelin puolin ja toisin heipat. Tuttu rutiini lähiopetuksesta toimi etäopetuksessakin.

"Etäohjaus jatkui aina kertomalla päivän aihe, tavoitteet ja sisältö. Nämä näkyivät aina myös dioina käytetyssä järjestelmässä. Sisällön yhteydessä kerroin, mitä opetustyyliä tullaan käyttämään (esim. kertova opetus, parityöskentely, dialogi, pienryhmätyöskentely)."

Etäsimula

Yritin toteuttaa heti ensimmäisestä etälähetyksestä lähtien lopputyöni oppeja ja viritin kotona työhuoneeseeni siniset pellavalakanat seinille ja kaappien oviin, teippasin kameran patteriin (koska tila ei olisi muuten riittänyt) ja opetin allasterapiaa uiskennellen Hiihto-Hemmon kanssa lattialla. Hiihto-Hemmo oli minun oma SimMan 4G; rauhallinen hiihtopukuinen ja tyynty/lakana/pyyhetäyteinen visualisoijani. Jos olisin vain puhunut opiskelijoille satulaotteesta ja lapaotteesta, suurin osa olisi siirtänyt fokuksensa muille kanaville ollen vain haamuopiskelijana paikalla. Heittäytyvällä visualisoinnilla sain täyden huomion ja kysymyksiä ja kommentteja; keskusteluakin. Toki valaistusolosuhteet eivät olleet ensimmäisissä käytännön terapatoteutuksien etäopetuksissa optimaaliset, naama paloi ns. puhki. Puoli päätäkin puuttui aina välillä, kun en muistanut pitää riittävää välimatkaa kameraan. (Kuva 1).

"Heittäytyvällä visualisoinnilla sain täyden huomion ja kysymyksiä ja kommentteja; keskusteluakin."

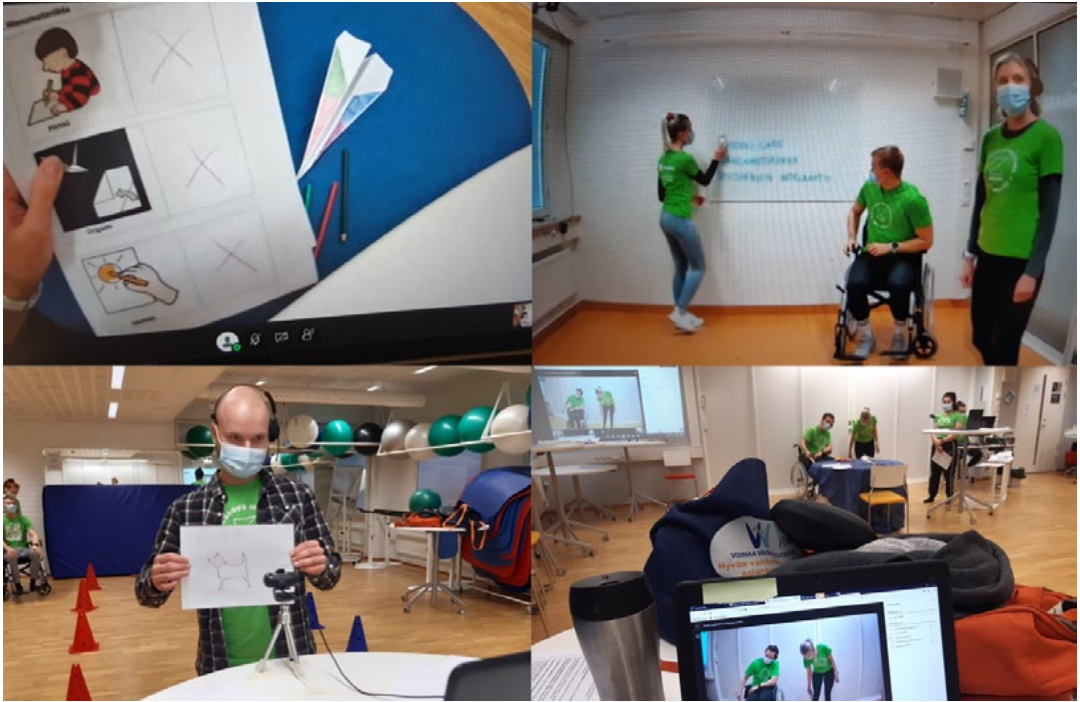
Kuva 1. Kirjoittajan kotistudio keväällä 2020.

Kuvien avulla visualisointi

Olen aina ollut kuvien ja kuvioiden ystävä. Koronakeväänä pyrin jalostamaan tätä ystävyystäni tukemaan monikanavaista viestintää: kuva, teksti ja puhe kertovat samaa asiaa. Sadat kuvat aikaisemmista opetuksistani autoivat visualisoinnissa. Kaikkiin henkilöitä sisältäviin kuviin minulla on kirjallinen lupa niissä esiintyviltä henkilöiltä. Lupalappuja on vuosien varrella kertynyt satoja; pankkiboxissa ei ole osakkeita vaan kuvauslupia! Koronakeväänä tämä henkilökohtainen kuvapankkini pelasti monelta katastrofilta käytännön fysioterapian opetuksessa; kun puhuin jostain fysioterapiatekniikasta, siitä oli myös kuva. Toki netti on pullollaan erilaisia kuvia ja videoita, mutta oman oppimateriaalin tunteminen läpikotaisin tuo opettajalle turvallisuuden tunteen. Omiin kuviin liittyvät tarinat höystävät parhaassa tapauksessa opetusta ja auttavat opettajaa muistamaan, mikä oli juuri tämän sisällön ydin.

Fysioterapeuttiopiskelijat strukturoivat ja visualisoivat

Opiskelijat valmistautuivat asiakkaiden etäohjaukseen laatimalla liikunta-aamupäivän harjoitteista strukturoidun opetuksen mukaisen kuvallisen rastipassin. Kuvakommunikaatiokuvia löytyy kehitysvammaliiton Papunet (2021) palvelusta. Passi lähetettiin Honkalammen ohjaajille ja opettajille. He printtasivat ne jokaiselle osallistujalle. Lähetyksen aluksi opiskelijat kertoivat, mitä tässä liikunta-aamupäivässä tullaan tekemään. Sisältöosiot oli kirjoitettu ohjaustilan valkotaululle. Jokainen harjoite näytettiin sekä henkilönäyttönä että kuvana sanallisen ohjeistuksen lisäksi. Harjoitekuva oli aina sama kuin rastipassin kuva. Lisäksi opiskelijat käyttivät ohjauskuvia. Ohjauskuvat oli nekin lähetetty etukäteen sähköpostilla ohjaajille ja opettajille Honkalammelle tukemaan yksilöllistä ohjausta paikan päällä. Jokaisen harjoitteen jälkeen opiskelijat ohjasivat osallistujia ottamaan passin esiin ja ruksaamaan harjoitteen tehdyksi. Kun koko osio oli tehty, opiskelijat kysyivät palautteen ja pyyhkivät sen jälkeen valkotaululta osion tekstin pois. Näin konkretisoitiin siirtymistä seuraavaan osioon. Ohjaustuokion loppuksi osallistujat näyttivät vielä täytetyn rastipassin kameralle ja kertoivat jokainen vuorollaan kokemuksensa joko sanallisesti, kuvakommunikaatiolla tai elekielellä. Valkotaulu oli tyhjä markkeeratena päättyneenä ohjaustuokiota. (Kuva 2).

Kuva 2. Karelian opiskelijat etäohjaajina.

Fysioterapeuttiopiskelijoiden kokemuksia kevään 2021 Honkalammen etäohjauksista

Keväällä 2020 en tajunnut pyytää kirjallista erillispalautetta asiakastilanteiden etäohjauksista. Sen sijaan ääneen pääsevät kevään 2021 etäohjaajat Soveltavan liikunnan opintojaksolta, joka sekin toteutettiin työelämäyhteistyön osalta etänä Honkalampikeskuksen kanssa. Litteroin käsin kirjoitetut palautteet, niitä kertyi kaksi sivullista, yhteensä 25 kommenttia. Yksikään kommentteista ei ollut negatiivinen.

”Vammaisuus/haasteet eivät ole este onnistuneelle etäohjaukselle tai osallistumiselle. Jokainen pystyy tekemään jotain, ja fysioterapeutteina meidän tehtävänämmä on mahdollistaa se.”

”Myös etäohjauksessa vuorovaikutus on tärkeää; osallistujaa ei vaan jätetä yksin ruudun toiselle puolelle yksin tekemään.”

”Vain taivas (ja tilat) on rajana ohjauksen sisällön suunnitteluun. Teknologia mahdollistaa paljon. Ohjaustila pitää ehdottomasti olla siihen käyttöön suunniteltu.”

”Etäohjausta kannattaa kokeilla, se voi yllättää hyvin positiivisesti. Tekniset haasteet yhteyksissä ovat yleisiä, mutta ne ovat voitettavissa.”

”Ei kannata tarttua siihen, mikä ei ole etäohjauksessa mahdollista, vaan miettiä, mikä on mahdollista. Ennakovalmisteluilla ohjattavalle porukalle on mahdollista

hankkia välineitä tuokioon, ohjaajat voivat tuoda ohjaukseen videoita, ääntä ja kuvia oman ohjauksen lisäksi ja tueksi.”

Niinpä! Tällä asenteella ja karttuneella etäohjauskokemuksella valmistuvat uuden ajan ammattilaiset tulevat olemaan hyvässä markkina-asemassa tulevaisuuden työkentällä.

Korona-ajasta käteen jääneet käytänteet

Opetukseni työkalupakkiin tuli koronakevään vaikutuksesta lisää monipuolisuutta ja itselle uskallusta valita erilaisia toteutustapoja opintojaksoille. En enää opeta mitään teoriaa lähiopetuksena. Teoria on joko etäopetuksena tai tallenteina. Lähitunnit ovat työpajatyyppejä; konkreettista tekemistä ja vuorovaikutusta. Laatimani muistilista on edelleen käytössä, mielestäni sen asiat pätevät edelleen. Teamsiin muistan silloin tällöin laittaa sen kuninkaansinisen taustan ja poistaa heiluvat korvakorut ja muut häiritsevät elementit etäyhteyden ajaksi. Uutena asiana lisäisin muistilistaan ohjeet: Huomioi taustan ja kohteen kontrasti. Fokusoi kamera näyttämään yksityiskohtaa. Ohjattavan on helpompi hahmottaa tekemisen ydin, kun yksityiskohtien kontrastit ovat selkeät.

Sovellettu strukturoitu opetus ja visualisointi säilyvät opetuksessani. Väiillä on raskasta muuttaa virtuaaliympäristössä jakonäkymää tilanteen mukaan (jaa esittäjän kameraa, jaa gallerianäyttöä, jaa näyttöä, jaa pienryhmiin ja niin edelleen) ja siirrellä kameraa eri kuvakulmiin. Olisi niin helppoa vain tuutata yhdellä tavalla koko opetustuokio läpi. Opiskelijoilta saatu kiitos selkeästä opetuksesta auttaa jaksamaan strukturointia, visualisointia ja muita oppimista tukevia käytänteitä. Iso kiitos Karelian Helpdeskille tuesta ja välineistä! Minun erittäin varioivien opetustilanteiden (allasterapiasta Green care -luontoliikuntaan ja anatomiaan) vuoksi sain langattoman mikin, pitkän kamerakaapelin ja minikamerajalustan. Näiden ja kännykkäkameran avulla voin toteuttaa etä-/hybridiopetukseni tehokkaasti. Jatkossa voisin hankkia kokemuksia otsakameran käytöstä, jotta yksityiskohtien opettaminen ”käsityötaidoissa” olisi helpompaa.

Lähteet

Honkonen, E., Pynnönen, P. ja Raudasoja, A. 2012. Onnistunut opetus – menetelmien kartoitus. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. <https://ameo.fi/wp-content/uploads/2018/02/Onnistunut-opetus-verkkajulkaisu.pdf> 28.9.2021.

Kanerva, J. 2016. Tiedon visualisointi – parhaat käytännöt. Infograafikko -blogi. <https://infograafikko.fi/infografiikka/tiedon-visualisointi-parhaat-kaytannot/> 28.9.2021.

Papunet 2021. Selkeää ja saavutettavaa viestintää. <https://papunet.net/> 28.9.2021.

Pukki, A. 2003. Pedagoginen ohjaaminen videoneuvottelun välityksellä. Ohjaajien näkökulmia sanattomaan viestintään. Syventävä lopputyö fysioterapian opettajan pedagogisissa opinnoissa. Ei julkaistu.

Voppi 2021. Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri. Viitattu 28.9.2021. <https://www.voppi.fi/oppimisen-tuki/koritehtavat-1/2-kasitteet/>

Flipped classroom ja videonauhoitteet tietojenkäsittelyn verkko-opetuksessa

Mikko Hyttinen, lehtori, Karelia-ammattikorkeakoulu

Flipped classroom opetuksessa

Flipped classroom eli käännetty luokkahuone on pedagoginen malli, jonka hyödyntäminen on yleistynyt erityisesti korkeakouluopetuksessa. Flipped classroom -mallissa opetusprosessi käännetään ylös alaisin ja aikaisemmin luokassa tapahtunut toiminta tehdään nyt luokan ulkopuolella ja päinvastoin (Educause 2012; Lage, Platt & Treglia 2000). Perinteisesti luokkahuoneessa pidetyt luennot nauhoitetaan etukäteen ja jaetaan opiskelijoille. Luennointiin käytetty aika hyödynnetään aktiiviseen työskentelyyn ja opitun asian syvempään ymmärtämiseen, eikä niinkään tiedon jakamiseen. (Abeysekera & Dawson 2015; Bishop & Verleger 2013.)

“Flipped classroomin perusideana on, että opiskelijat katsovat videoluentoja, interaktiivisia oppimateriaaleja ja muita oppimateriaaleja etukäteen verkko-oppimisympäristössä ja luokkahuoneaika käytetään harjoitteluun, ideoiden työstämiseen, vaikeiden asioiden selventämiseen, sekä ongelman ratkaisuun ja analysointiin.”

Flipped classroomin perusideana on, että opiskelijat katsovat videoluentoja, interaktiivisia oppimateriaaleja ja muita oppimateriaaleja etukäteen verkko-oppimisympäristössä ja luokkahuoneaika käytetään harjoitteluun, ideoiden työstämiseen, vaikeiden asioiden selvittämiseen, sekä ongelman ratkaisuun ja analysointiin. (Masland & Gizdarska 2018; Akçayır & Akçayır 2018; Munir, Baroutiana, Younga, & Carter 2018; Abeysekera & Dawson 2015; Tucker 2012; Bergmann & Sams 2012; Ash 2012). Tällä tavoin aikaa säästyy enemmän opettajan ja oppilaan väliselle vuorovaikutukselle luokassa (Lage ym. 2000). Flipped classroom malli perustuu aktiiviseen oppimiseen ja opiskelijan sitouttamiseen. Opettajan rooli on toimia enemmän valmentajana ja opiskelijoiden rohkaisijana, kuin tiedon jakajana. (Educause 2012.)

Monet aikaisemmat tutkimukset osoittavat, että flipped classroom on tehokas menetelmä opiskelijoiden oppimisen edistämiseen (Zainuddin & Perera 2019; Taylor 2016; Hung 2015; Love, Hodge, Grandgenett & Swift 2014; Bishop & Verleger 2013; Lihosit & Larrington 2013; Lemmer 2013; Lage ym. 2000). Opiskelijoiden näkemykset flipped classroomin hyödyntämisestä ovat olleet yleisesti positiivisia ja opiskelijoiden oppiminen on parantunut verrattuna perinteiseen luokkahuone opetukseen (Bishop & Verleger 2013). On myös väitetty, että flipped classroomin hyödyntäminen saattaa parantaa opiskelijoiden motivaatiota ja auttaa heitä hallitsemaan kokemaansa kognitiivista kuormaa (Abeysekera & Dawson 2015). Akçayır ym. (2018) mukaan eniten raportoitu hyöty on ollut opiskelijoiden suoriutumisen paraneminen. Suurin osa mallin haasteista ovat liittyneet luokan ulkopuoliseen toimintaan, kuten opiskelijoiden huonoon oppitunneille valmistautumiseen. Flipped classroom mallin hyödyntämiseen on monia tapoja ja jokainen opettaja soveltaa sitä tavalla, jonka parhaiten kokee edistävän opiskelijoiden oppimista (Ash 2012).

Flipped classroom tietojenkäsittelyn opetuksessa

Karelia-ammattikorkeakoulussa liiketalouden opiskelijoilla on ensimmäisen vuoden opinnoissa 5 opintopisteen Tietojenkäsittelyn työvälineet -opintojakso. Opintojaksosta on kaksi erilaista toteutusta, monimuotototeutus sekä lähitoteutus. Koronasta johtuen syksyllä 2020 molemmat toteutukset suunniteltiin toteutettavaksi soveltaen flipped classroom -mallia verkossa. Opiskelijoita monimuotototeutuksessa oli 46 ja lähitoteutuksessa 87.

Haasteena tietojenkäsittelyn kurssien järjestämisessä verkossa on se, miten opiskelijat pystyvät seuraamaan opetusta ja harjoittelemaan samanaikaisesti sitä, mitä opettaja näyttää. Tällöin perinteinen opetus ei ole verkossa järkevää, koska opetuksen seuraaminen ja samanaikainen työskentely on haasteellista. Tästä johtuen opetukseen liittyvät luennot nauhoitettiin etukäteen opiskelijoille katsottavaksi. Laaditut videoluennot olivat pituudeltaan 5 minuutista aina 45 minuuttiin riippuen käsiteltävästä aiheesta. Opiskelijat tutustuivat näihin luentoihin, sekä kurssin materiaaleihin itsenäisesti verkko-oppimisympäristö Moodlessa ennen verkko-oppitunteja. Lisäksi opiskelijat tekivät aiheeseen liittyviä oppimistehtäviä.

”Verkossa käytiin keskustelua erityisesti kurssin haastavista asioista ja niiden ratkaisuista, syvennettiin osaamista harjoituksilla, sekä alustettiin seuraavaa aiheetta.”

Normaalisti luokassa pidetyt oppitunnit järjestettiin verkossa Teams-ympäristössä videoyhteyden välityksellä. Verkko-oppitunneilla käsiteltiin kurssin aiheita yhdessä opettajan kanssa ja syvennettiin itsenäisesti opittua. Verkossa käytiin keskustelua erityisesti kurssin haastavista asioista ja niiden ratkaisuksista, syvennettiin osaamista harjoituksilla, sekä alustettiin seuraavaa aihetta. Lisäksi verkko-oppitunneilla opiskelijat esittivät omia vastauksiaan ja saivat kysellä itseään askarruttavia asioita. Opettajan antaman palautteen lisäksi, myös opiskelijat saivat jakaa osaamistaan. Kaikki verkko-oppitunnit nauhoitettiin ja jaettiin opiskelijoille Moodlessa. Jos opiskelija ei päässyt tunnille, pystyi hän katsomaan oppitunnin nauhoitteen. Kurssin aikana opiskelijat laativat lisäksi arvioitavia harjoitustehtäviä, sekä kurssilla tehtiin verkkotenttejä kurssin eri osa-alueista.

Opiskelijoiden mielipiteitä toteutuksesta

Kurssin loppuksi opiskelijoilta pyydettiin palautetta flipped classroom -menetelmän soveltamisesta verkossa tietojenkäsittelyn opintojaksolla. Verkkolomakkeella opiskelijoilta kysyttiin muun muassa osaamistavoitteiden saavuttamisesta, mallin soveltumisesta tietojenkäsittelyn opiskeluun, sekä videoiden ja materiaalien merkityksestä oppimiseen. Kyselyyn vastasi 35 henkilöä (15 lähitoteutuksesta ja 20 monimuotototeutuksesta). Kyselyn toteuttamisessa noudatettiin hyviä tieteellisiä käytänteitä. Vastaaminen oli täysin vapaaehtoista ja tapahtui anonymisti. Vastaamatta jättämisestä ei rankaistu, eikä henkilötietoja kerätty vastausten yhteydessä. (TENK 2019.)

”Nauhoitettujen luentojen koettiin edistävän ja tukevan oppimista. Lisäksi kurssin harjoitusten ja oppimistehtävien koettiin olevan erityisen tärkeitä oppimisen edistämässä ja syventämisessä.”

Vastausten perusteella opiskelijat kokivat saavuttaneensa opintojakson osaamistavoitteet erittäin hyvin. Nauhoitettujen luentojen koettiin edistävän ja tukevan oppimista. Lisäksi kurssin harjoitusten ja oppimistehtävien koettiin olevan erityisen tärkeitä oppimisen edistämässä ja syventämisessä. Toisaalta verkkotenttien merkitystä ei nähty niin tärkeäksi oppimisen kannalta kuin tehtävien tai nauhoitettujen luentovideoiden. Yleisesti arvioitiin, että verkko-opiskelu flipped classroom menetelmällä soveltuivat todella hyvin tietojenkäsittelyn opiskeluun.

Vastauksissa korostui erityisesti nauhoitettujen videoluentojen merkitys verkko-opiskelussa. Videonauhoitteita voidaan katsoa niin monta kertaa kuin halutaan ja palata vaikeisiin asioihin tarvittaessa aina uudelleen. Lisäksi kurssin saa suoritettua hyvin pitkälle oman aikataulunsa mukaisesti, koska videoluentojen katsominen ei ole aikaan tai paikkaan sidottua. Oppimistehtävät auttavat luennoilla esiteltyjen asioiden syventämisessä. Tehtävien tekeminen onnistuu opiskelijoilta helpommin, jos opiskelumateriaalit on laadittuja huolella.

”Videot olivat hyviä, niiden kautta sai vaikka miten monta kertaa kerrata itselle vaikeita asioita.”

”Valmiit luentovideot olivat hyviä ja kurssin sai toteutettua hyvin omien aikataulujen mukaan”

”Verkkoluennot olivat erittäin selkeitä ja oli mukavaa, että niihin pystyi tarvittaessa aina palaamaan. Myös harjoitustehtävät olivat erittäin hyviä ja helppo tehdä, kun materiaali oli käyty läpi.”

Flipped classroom koettiin soveltuvan tietojenkäsittelyn opiskeluun ja toteutuksen järjestäminen onnistui myös verkossa. Kokonaisuus oli vastausten mukaan selkeä ja johdonmukainen. Selkeä ohjeistus auttaa opiskelijoita oppimistehtävien teossa sekä pysymään ajan tasalla kurssin tapahtumista. Kehitettävää toteutuksen osalta nousi esille erityisesti materiaalien ajan tasalla pitäminen. Tietojenkäsittelyssä ohjelmistot päivittyvät tiheään, mikä tarkoittaa myös opetusmateriaalien ja ohjeistuksien päivittämistä. Oppimistehtävät saattavat olla haasteellisia ja niiden käsittely yhteisesti on tärkeää. Tehtäviä ja opiskelijoiden kokemia haasteita käsiteltiin yhteisesti verkko-oppitunneilla. Verkko-oppitunnit koettiin hyväksi ja oppimistehtävät monipuolisiksi. Oppimistehtävät laadittiin opintojaksolla niin, että ne tukivat erityisesti opitun asian soveltamista.

”Opintojakson koko toteutus on toteutettu erinomaisesti! Kurssin tiivis, selkeä, johdonmukainen ja helposti ymmärrettävä rakenne ja ohjeistuksien selkeys ovat upeaa nähtävää. Kaikki turha on jätetty pois ja kaikki tärkeä on tehty tiiviiksi ja helposti ymmärrettäväksi paketiksi, joka tukee tehokasta oppimista ja opintojakson selkeää etenemistä. Tästä kaikesta pitäisi ottaa mallia kaikkien opintojaksosten toteuttamisessa ja järjestämisessä! 10+/10”

”Päivittäisin opetusvideoita, koska ohjelmiin on tullut pieniä muutoksia”

”Tehtävät olivat haasteellisia mutta niistä oppi todella paljon”

”Verkkotunnit olivat hyvät ja tehtävät olivat monipuolisia.”

Yhteenveto ja suositukset

Kokeilusta saadun kokemuksen mukaan flipped classroom -mallin voidaan katsoa olevan toimiva ratkaisu tietojenkäsittelyn opiskelussa sekä verkossa sovellettavaksi. Nauhoitetut materiaaliluennot edistivät ja tukivat opiskelijoiden oppimista ja verkko-oppitunnit toimivat erityisesti kanavana haasteellisten asioiden ratkaisussa. Oppitunneilla opiskelijat saivat vastaukset kysymyksiinsä ja vahvistuksen olivatko ymmärtäneet käsiteltävän asian oikein. Haasteita mallista voi aiheutua sellaisille opiskelijoille, joilla on vaikeuksia itsenäisen työskentelyn organisoinnissa ja tarvitsevat paljon opettajan ohjausta. Jos etukäteinen aiheisiin perehtyminen oli jäänyt vähäiselle, aikaa jouduttiin käyttämään videoluennolla olleiden asioiden kertaamiseen, eikä niinkään asioiden syventämiseen.

Opettajan rooli flipped classroom -mallissa oli toimia kannustajana ja valmentajana. Tämän lisäksi opettaja toimi erityisesti asiantuntijan roolissa silloin, kun asioita syvennettiin. Ilman asiantuntemusta itse asiasta opiskelijoiden osaamisen syventäminen aiheesta olisi ollut haastavaa. Opiskelijat esittivät kysymyksiä enimmäkseen varsinaiseen asiaan liittyen, eivätkä niinkään yleisesti oppimiseen liittyen.

Kokeilun perusteella flipped classroom -mallin soveltamista verkossa voidaan suositella, mutta huomiota kannattaa kiinnittää erityisesti verkko-oppituntien suunnitteluun ja opiskelijoiden aktivointiin niiden aikana. Videoluennot ovat erinomainen tapa aiheen perusteiden oppimiseen. Oppimistehtävät kannattaa laatia niin, että ne tukevat videoluennolla olleiden aiheiden syventämistä ja soveltamista. Opettajan näkökulmasta opetusvideoiden laatiminen vie aikaa, mutta nauhoitukset ovat hyödynnettävissä seuraavilla opintojakson toteutuskerroilla. Lisäksi nauhoitetut videoluennot säästävät luennoille varatun rajatun ajan opiskelijoiden tukemiseen ja ohjaamiseen.

”Kokeilun perusteella flipped classroom -mallin soveltamista verkossa voidaan suositella, mutta huomiota kannattaa kiinnittää erityisesti verkko-oppituntien suunnitteluun ja opiskelijoiden aktivointiin niiden aikana.”

Lähteet

- Abeysekera, L., & Dawson, P. (2015). Motivation and cognitive load in the flipped classroom: definition, rationale and a call for research. *Higher Education Research & Development*, 34(1), 1–14. <https://doi.org/10.1080/07294360.2014.934336>
- Akçayır, G., & Akçayır, M. (2018). The flipped classroom: A review of its advantages and challenges. *Computers & Education*, 126, 334–345. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2018.07.021>
- Ash, K. (2012). Educators evaluate ‘Flipped Classrooms’. *Education Week*. <https://www.edweek.org/teaching-learning/educators-evaluate-flipped-classrooms/2012/08>
- Bergmann, J., & Sams, A. (2012). *Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day*. International Society for Technology in Education.
- Bishop, J. L., & Verleger, M. A. (2013). The Flipped Classroom: A Survey of the Research. 120th ASEE Annual Conference & Exposition, Frankly, We Do Give A D*mn. Paper ID #6219.
- Educause. (2012). 7 Things You Should Know About Flipped Classrooms. <https://library.educause.edu/-/media/files/library/2012/2/eli7081-pdf.pdf>
- Hung, H.-T. (2015). Flipping the classroom for English language learners to foster active learning, *Computer Assisted Language Learning*, 28(1), 81–96.
- Lage, M.J, Platt, G.J, & Treglia, M. (2000). Inverting the classroom: a gateway to creating an inclusive learning environment. *The Journal of Economic Education*. 31, 30–43.
- Lemmer, C. (2013). A view from the flip side: Using the “Inverted Classroom” to enhance the legal research information literacy of the international LL.M. student. *Law Library Journal*. 105(4). <https://www.aallnet.org/wp-content/uploads/2018/01/Vol-105-no-4-2013-25.pdf>

Lihosit, J., & Larrington, J. (2013). Flipping the legal research classroom. *Perspectives: Teaching Legal Research and Writing*, 22(1). https://www.researchgate.net/publication/260364293_Flipping_the_Legal_Research_Classroom

Love, B., Hodge, A., Grandgenett, N. & Swift, A. W. (2014). Student learning and perceptions in a flipped linear algebra course. *International Journal of Mathematical Education in Science and Technology*, 45(3), 317–324. <https://doi.org/10.1080/0020739X.2013.822582>

Masland, L., & Gizdarska, S. (2018). “Then what am I paying you for?” Student attitudes regarding pre-class activities for the flipped classroom. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 30(2), 234–244.

Munir, M.T., Baroutiana, S., Younga, B. R., & Carter, S. (2018). Flipped classroom with cooperative learning as a cornerstone. *Education for Chemical Engineers*, 23, 25–33. <https://doi.org/10.1016/j.ece.2018.05.001>.

TENK. (2019). The ethical principles of research with human participants and ethical review in the human sciences in Finland. Finnish National Board on Research Integrity TENK guidelines 2019. Publications of the Finnish National Board on Research Integrity TENK 3/2019.

Tucker, B. (2012). The flipped classroom. Online instruction at home frees class time for learning. *Education Next*. <https://www.educationnext.org/the-flipped-classroom/>

Zainuddin, Z. & Perera, C. (2019). Exploring students’ competence, autonomy and relatedness in the flipped classroom pedagogical model. *Journal of Further and Higher Education*, 43(1), 115–126. <http://dx.doi.org/10.1080/0309877X.2017.1356916>

Vertaistuutoreiden kokemuksia lukuvuonna 2020–2021

Miro Mäkelä, tietojenkäsittelyn opiskelija, vertaistuutori, Karelia-ammattikorkeakoulu
Aleksis Palmunen, tietojenkäsittelyn opiskelija, vertaistuutori, Karelia-ammattikorkeakoulu
Anton Puumalainen, tietojenkäsittelyn opiskelija, vertaistuutori, Karelia-ammattikorkeakoulu
Joni Rämö, tietojenkäsittelyn opiskelija, vertaistuutori, Karelia-ammattikorkeakoulu
Leevi Ylitalo, tietojenkäsittelyn opiskelija, vertaistuutori, Karelia-ammattikorkeakoulu
Sanna Kukkaskiemi, opettaja, opinto-ohjaaja, Karelia-ammattikorkeakoulu

Karelian opiskelijoiden arki mullistui keväällä 2020 koronan myötä. Kampuksen luokahuone vaihtui Teamsiin tai Moodle-oppimisympäristöön integroituun verkko-opetusympäristöön Collaborateen. Tietojenkäsittelyn koulutuksessa (tikon) opiskelijoille etätunnit ovat kuitenkin olleet tuttua puuhaa jo vuodesta 2009, jolloin mahdollistettiin ensimmäiselle pilottiryhmälle tutkinnon suorittaminen kokonaan verkon välityksellä. Siitä saakka myös vertaistuutoreilla on ollut muista koulutuksista poikkeava tuutorointiympäristö.

Viimeistään syksyn 2020 aloitus tietojenkäsittelyn koulutuksessa haastoi vertaistuutorit miettimään, miten järjestää mm. fuksien orientaatioviikon tuutoreiden ohjelma kokonaan etänä. Tämä artikkeli on pohdinta siitä, miten etätuutorvuosi onnistui: mitä tehtiin, mikä on tärkeää ja mitä voisi tehdä vielä lisää.

Fuksit tuutoreiden huomaan heti alkuun

Karelian tietojenkäsittelyn koulutus alkoi orientaatioviikolla, jossa tärkein tavoite oli saada opiskelijat tuntemaan tietojenkäsittelyn koulutuksessa aloittaminen rennoksi ja turvalliseksi. Erityisesti panostettiin yhteisöllisyyden heräämiseen ja yhteenkuuluvuuden vahvistamiseen. Myös koulutukseen, etäympäristöihin, ja opettajiin tutustuttiin sekä kuultiin valmistuneen tarina opinnoista sekä valmistumisen jälkeisestä työelämästä.

Jo ensimmäinen iltapäivä koostui tuutoreiden ohjelmasta. Tuutorit kertoivat omasta roolistaan sekä esittelivät luomansa yhteydenpitokanavat: Discord- ja WhatsApp-sovelluksen. Nämä ympäristöt ovat vain opiskelijoiden käyttöön eikä opettajia ole niissä mukana. Ketään ei pakoteta käyttämään näitä sovelluksia, mutta suositellaan vahvasti, sillä niistä löytyy paljon fuksien ja tikon opiskelijoiden yhteisiä asioita, ihmetuksen aiheita ja niihin löydettyjä ratkaisuja. Iltapäivässä fuksit tutustuivat myös lisää toisiinsa tuutoreiden teettämän pienen ryhmätyön ansiosta.

Kuva: Leevi Ylitalo.

"Karelian tietojenkäsittelyn koulutus alkoi orientaatioviikolla, jossa tärkein tavoite oli saada opiskelijat tuntemaan tietojenkäsittelyn koulutuksessa aloittaminen rennoksija turvalliseksi. Erityisesti panostettiin yhteisöllisyyden heräämiseen ja yhteenkuuluvuuden vahvistamiseen."

Koronarajoitukset huomioiden tuutorit kutsuivat joensuulaisia opiskelijoita mukaan ulkoilmatapahtumaan Joensuun keskustaan tavoitteenaan tutustua lisää tuutoreihin ja toisiin opintonsa aloittaviin opiskelijoihin. Tieto tapahtumasta välittyi jokaiselle tikon Discordia seuraavalle, joten mukaan löysi myös jo opinnoissaan pidemmälle ehtineitä sekä jo valmistuneita tietojenkäsittelyn tradenomeja.

Yhteistä toimintaa verkossa

Yksittäisiä livetapahtumia ehti olla ennen tiukempaa kokoontumiskieltoa ja perinteisiä opiskelijatapahtumia peruttiin. Tuutortoiminnan sekä opiskelijaelämän ylläpitämiseksi tapahtumia järjestettiin kuitenkin verkossa.

Tietojenkäsittelyn perinteiset tikoLANit, joissa opiskelijat ovat kerääntyneet ennen koronaa kampuksen luokkaan pelaamaan yhdeksi viikonlopuksi, järjestettiin kahdesti etätoimintana. Myös muutamia opintoihin liittyviä infotilaisuuksia pidettiin verkossa, opiskelijat kertoivat esimerkiksi tietojenkäsittelyn täydentävistä opinnoista.

Vertaistuutori Leevi Ylitalo.

Vinkkejä ja kokemuksia

Tietojenkäsittelyn tuutorit saivat olosuhteista huolimatta hyvän kontaktin aloittaviin opiskelijoihin ja kokivat, että nopeasti fuksit alkoivat auttaa toisiaan. Ajan kuluessa avun tarve väheni sitä mukaa, mitä tutummaksi oman ryhmän opiskelijat tulivat. Tätä auttoi mm. opintojaksoilla toteutetut ryhmäprojektit. Toinen tuutorien tekemä huomio oli se, että koulutuksessa aloitti vanhempia, työn ohessa opiskelevia opiskelijoita, jotka eivät ole hake-massa opiskelukavereita eivätkä opiskelijaelämää, vaan osaamista.

Tuutoreiden vinkit (etä)opintojen alkuun:

- Tuutorit ja heidän roolinsa tutuksi fukseille heti.
- Kaikki viestintävälineitä tutuksi heti.
- Ryhmäytymiseen liittyvät jutut käytäntöön heti, jotta ryhmäytyminen lähtee käyntiin.
- Tuutoreiden tuokiot sopivin väliajoin ja tarvittaessa pitkin syksyä/kevättä.
- Tuutoreiden kehittämiä ideoita jatkoon:
- Rupatteluhetki, jossa kamerat päällä.
Esim. kaksi tuutoria tiettyä aikana – tuu höpiseen –teemalla.
- LANit kampukselle, lisäksi etäpeli-iltoja.
- Opintopiirit: tuutorit yhteistyössä fuksien kanssa, mukaan myös pidemmälle ehtineitä opiskelijoita.

Kokemukset kiteyttäköön suora lainaus erään tuutorin ajatuksista:

Etätutorointi voi olla haastavaa, mutta erityisesti tietojenkäsittelyn koulutuksessa, jossa tietotekniset taidot ovat keskimääräisesti korkeammalla tasolla ja enemmän käytössä, se ei ole meille aina välttämättä haaste vaan jopa etu. Meidän kaltaisiin "nörtteihin" mahtuu monenlaista sakkia ja toisille verkonvälityksellä keskusteluun ja osallistumiseen saattaa olla matalampi kynnyks, kuin kasvotusten. Ainahan sitä kuitenkin toivoisi henkilökohtaisesti, että pystyisi näkemään ihmisiä läsnä, mutta ei anneta sen estää hauskanpitoa ja hyvinvointia vaan tehdään niitä asioita, jotka ovat mahdollisia. Vielä ne "paremmat" ajat koittaa.

Opinnäytetyön ohjaus etäopetuksena

Arja-Irene Tiainen, yliopettaja, Karelia-ammattikorkeakoulu
Susanna Kinnunen, opettaja, Karelia-ammattikorkeakoulu

Johdanto

Poikkeuslaki astui Suomessa voimaan 18.3.2020, jonka seurauksena ammattikorkeakoulu suljettiin ja opetus muuttui kertaheitolla etäopetuksesi. Tässä artikkelissa pohditaan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyön etäohjaamisen kokemuksista puoleltoista vuoden ajalta. Kirjoituksessa kuvataan Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutuksen opinnäytetöiden etäohjausta ja siitä syntyneitä kokemuksia.

Ylemmän AMK-tutkinnon opinnäytetyö on laajuudeltaan 30 opintopistettä. Karelia-amk:n tutkintosäännön (2020) mukaan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyön tavoitteena on soveltaa tutkimustietoa ja käyttää valittuja menetelmiä työelämän ongelmien erittelyyn ja ratkaisemiseen.

Opinnäytetyön ohjaaminen ylemmässä ammattikorkeakoulututkinnossa vaatii ohjaajalta pitkäkestoisuutta ja kiinnostumista ohjaamisesta. Ohjaaminen on opettajalle myös ammatillisen oppimisen paikka vaihtelevien opinnäytetyön aiheiden myötä. Resurssit ohjaamisessa kohdistetaan idea-, suunnitelma- ja toteutusvaiheisiin. Ylemmässä tutkinnossa opiskelijoiden keski-ikä on noin 40 vuotta ja kyseessä ovat ammatilliset osaajat, jotka ovat samanaikaisesti työelämässä. Ohjauksessa huomioidaan opiskelijoiden erilaiset ja eritasoiset opinnäytetyön tekemiseen liittyvät valmiudet.

Teams ja erilaiset menetelmät opinnäytetyön etäohjauksessa

Opinnäytetyön etäohjauksessa käytettiin pelkästään Teams-ohjelmaa. Alkuun oli hyvä, ettei opiskelijoita sekoitettu monilla erilaisilla ohjelmilla. Etäopetuksen myötä opiskelijat ovat kehittyneet taitaviksi Teams-ohjelman käyttäjiksi, sillä monet ylemmän tutkinnon opiskelijat käyttävät Teamsia myös omassa työssään. Opinnäytetyön etäohjauksessa käytettiin ryhmä- ja yksilöohjausta sekä seminaareja.

Opinnäytetöiden ohjaus toteutetaan yleensä työn alkuvaiheessa ryhmäohjauksena. Ryhmäohjauksiin osallistutaan 5–7 opiskelijan ryhmissä ja ne painottuvat opinnäytetöiden aiheiden ideointiin ja näkökulmien pohdintaan. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opiskelijat ovat jo työelämässä ja monet toimivat esimiestehtävissä. Tämä mahdollistaa

uusien näkökulmien, käytännön ideoiden ja hyvien toimintatapojen jakamisen ryhmän kesken. Alkuvaiheen ryhmäohjauksista saatu palaute on ollut yleisesti ottaen hyvää. Opiskelijoiden ohjauksiin osallistumista rajoittaa oman työn hektisyyden lisäksi työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen. Opinnäytetyöprosessin alussa opiskelijat eivät välttämättä täysin vielä ymmärrä ohjauksen merkitystä ja ohjauksen tarve tulee aliarvioitua helposti.

”Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opiskelijat ovat jo työelämässä ja monet toimivat esimiestehtävissä. Tämä mahdollistaa uusien näkökulmien, käytännön ideoiden ja hyvien toimintatapojen jakamisen ryhmän kesken.”

Ryhmäohjauksissa käydään läpi myös tieteellisen kirjoittamisen yleisiä ohjeita ja tiedonhakua. Käytännössä nopeammin etenevät opiskelijat muodostavat oman ryhmänsä tai heidän kanssaan siirrytään yksilöohjaukseen aikaisemmin. Ohjauksen järjestämisessä pyritään joustavuuteen, ryhmässä etenevien ohjausten ei ole tarkoitus missään vaiheessa hidastaa opiskelijoiden etenemistä. Opiskelijat ovat osallistuneet Teamsin välityksellä toteutettuihin ohjauksiin selvästi paremmin kuin fyysisesti oppilaitoksella järjestettyihin ohjauksiin. Ohjausten järjestäminen Teams-ympäristössä helpottaa ja jopa kannustaa opiskelijoita osallistumaan ryhmäohjauksiin.

”Opiskelijat ovat osallistuneet Teamsin välityksellä toteutettuihin ohjauksiin selvästi paremmin kuin fyysisesti oppilaitoksella järjestettyihin ohjauksiin.”

Yksilöohjaukseen siirrytään opinnäytetyön edetessä, jolloin yhä suurempi osa ohjauksesta tapahtuu henkilökohtaisena ohjauksena. Yksilöohjaus mahdollistaa tehokkaamman ohjauksen ja keskittymisen juuri kyseisen työn kysymyksiin. Ohjausten siirtäminen Teams-ympäristöön on tehnyt myös yksilöohjauksen järjestämisestä joustavampaa.

Osa ohjauksesta tapahtuu myös sähköpostitse. Sähköpostitse käydyistä ohjauksesta jää aina kirjallinen dokumentti, mikä on hyvä olla olemassa mahdollisissa ristiriitatilanteissa. Mahdollisten ristiriitatilanteiden ja tulkintaerojen tai -virheiden välttämiseksi ohjauksesta olisi hyvä aina tehdä jonkinlainen muistio. Karelia-ammk:ssa otetaan kevään 2022 aikana käyttöön Wihi, opinnäyteprojektien ohjaus ja hallintajärjestelmä, johon on tarkoitus myös kirjata kaikki opinnäytetyön ohjaukseen liittyvät asiakirjat ja viestit.

Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelmassa valmis opinnäytetyö on perinteisesti esitelty opinnäytetyöseminaarissa, jonne on kutsuttu toimeksian-

tajan edustajia ja jonne opiskelija on halutessaan voinut kutsua myös perheenjäseniään ja ystäviään. Kampuksen ollessa suljettuna myös seminaarit siirtyivät verkkoon. Seminaarien tunnelma hieman kärsi verkkoympäristössä, mutta teknisesti toteutus onnistui hyvin. Opiskelijat esittelivät omia opinnäytetöitään virtuaalisesti toteutettujen esitystensä avulla, jakaen ne itsenäisesti muiden katsottavaksi ja kommentoitavaksi.

Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelmassa oli juuri ennen pandemiaa ehditty aloittaa kokeilu, jossa opiskelijat esittelivät kehittämistyötään ja sen tuloksia toimeksiantajan tiloissa. Tilaisuuksista saatu palaute oli erinomaista ja sen kerrottiin mm. nopeuttaneen kehittämistöiden tulosten jalkauttamista. Seminaaritalanteissa moni kollega innostui itsekin ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnoista. Opinnäytetyöseminaarien järjestäminen toimeksiantajan tiloissa toimi myös hyvänä opintojen markkinointikanavana. Pandemian aiheuttamien kokoontumisrajoitusten vuoksi näistä yhteisöllisistä tilaisuuksista jouduttiin luopumaan. Opinnäytetyöseminareja jatkettiin kuitenkin Teams-ympäristössä, mutta aikaisempaa ”me-henkeä” ei näissä tilaisuuksissa tavoitettu. Toimeksiantajan edustajien ja kollegoiden osallistuminen verkkoseminareihin ei ollut enää yhtä aktiivista kuin toimeksiantajan tiloissa järjestetyissä tilaisuuksissa.

”Virtuaaliset opinnot ovat todellinen vaihtoehto moneen erilaiseen opetukseen ja ohjaukseen, joissa voi yhdistellä joustavasti erilaisia opetusmenetelmiä ja pedagogisia ratkaisuja.”

Pohdinta

Tautikriisin väistyttyä on pohdittava opinnäytetyön ohjausta uudelleen. Pandemiasta pitäisi oppia varautumista erilaisiin uusiin tilanteisiin ja jättää hyväksi koetut mallit käyttöön pandemian jälkeen. Tämä voisi olla yksi pandemian opetus. Kokemukset antavat hyvän pohjan suunnitella ja toteuttaa jatkossa opinnäytetyön virtuaaliopetusta ja ohjausta ylemmässä ammattikorkeakoulututkinnossa. Uudistukset opinnäytetyön ohjauksessa ovat tapahtuneet samalla kun kriisiä on hallittu ja myös kehittäminen on tapahtunut ajan mukana. Opiskelijoiden ja opettajien asenteet opinnäytetyön etäohjausta kohtaan ovat muuttuneet erittäin myönteisiksi ja etäopetuksen mahdollisuudet näyttävät entistä selkeämmin. Virtuaaliset opinnot ovat todellinen vaihtoehto moneen erilaiseen opetukseen ja ohjaukseen, joissa voi yhdistellä joustavasti erilaisia opetusmenetelmiä ja pedagogisia ratkaisuja. Opinnäytetyön ohjaamisessa voi jatkossa käyttää yhä enemmän vertaisohjausta, joka on yksi pedagoginen menetelmä. Yhtenä esimerkkinä vertaisohjaamisesta pandemian aikana on ollut syksyllä 2021 aloittaneen ryhmän toiminta, jossa yksi opiskelijoista on koonnut kaikista syksyn tehtävistä, koulutuksista ja palautuspäivistä opiskelijaryhmälle yhteenvedon. Yhteenvedon jakaminen koko ryhmälle on helpottanut kaikkien opiskelijoiden opiskelun ja opinnäytetyön suunnittelua. Opinnäytetyön etäohjauksessa voidaan jakaa tuntien aikaista työskentelyä erilaisiin ryhmiin omien tutkimusaiheiden tai erilaisten tutkimusmenetelmien mukaan. Harjoittelutehtäviä esimerkiksi laadullisen aineiston analysointiin voidaan toteuttaa erittäin joustavasti etäopetuksessa.

On vain rohkeasti avattava ovi ja astuttava ulos uusien käytäntöjen ja menetelmien maailmaan.

Korona-ajan kokemuksia ruotsin kielen opetus- ja ohjaustyöstä

Merja Öhman, lehtori, Karelia-ammattikorkeakoulu

Kaikki opetus verkko-opetuksiksi

Keväällä 2020 olimme yhtäkkiä tilanteessa, jolloin kaikki opetus muuttui verkko-opetuksiksi. Minulle se ei ollut shokki, sillä minulla oli ollut verkko-opetusta jo kauan. Työskentelen kieltenopettajana tekniikan alalla ja myös tietojenkäsittelyn koulutusohjelmassa, joka on toteutettu jo kauan verkkototeutuksena. Olin tehnyt jokaisesta opettamastani opintojaksosta lähi- ja verkkototeutuksen, kaikki oppimateriaalini oli jo digitaalista ja käytin opetuksessani useita eri verkkosovelluksia, mm. pelejä ja testejä. Lähiopetuksessa olevien opiskelijoiden kanssa olimme jo keskustelleet verkko-opiskeluun siirtymisestä ja että opetus jatkuisi siellä normaalisti lukujärjestyksen mukaan. Korostin myös sitä, että olisi tärkeää, että kaikilla olisi kuulokemikrofoni ja kamera käytössä.

Opiskelijoiden valmiudet verkko-opetukseen

Opiskelijoiden valmiudet verkko-opetukseen ovat hyvin erilaiset. Parhaimmat valmiudet, motivaatio ja välineet ovat verkko-opinnot valinneilla. Monilla heistä on mahdollisesti jokin muu tutkinto tai työpaikka tai he pystyvät suunnittelemaan aikataulunsa itsenäisesti ja keskittymään paremmin verkossa.

”Opiskelijoiden valmiudet verkko-opetukseen ovat hyvin erilaiset. Parhaimmat valmiudet, motivaatio ja välineet ovat verkko-opinnot valinneilla.”

Ne, jotka olivat valinneet lähiopetuksen, eivät olleet panostaneet työskentelyyn kotona niin paljon. Varsinkin perheellisillä ei ollut riittävästi tietokoneita, kun lapsetkin olivat etäopetuksessa tai ei ollut rauhallista paikkaa kotona, kun kotona saattoi olla pieniä lapsia tai sisaruksia. Oli mahdotonta pitää kameraa auki metelin vuoksi. Osa joutui istumaan vessassa tai autossa, jotta pystyi opiskelemaan.

Oppituntien haasteita

Keväällä 2020 olin ehtinyt tavata kaikki lähitoteutusten opiskelijat ennen verkkoon siirtymistä, mutta keväällä 2021 aloitin monia ensimmäisen vuoden ryhmiä suoraan verkossa. Käytin kameraa aina, jotta opiskelija näkisi, kuka puhuu, mutta huomasin, että moni ei ymmärtänyt, että verkossa opiskellaan ihan samalla tavalla kuin lähiopetuksessa. Käytin päiväkirjaa ja kirjasin ylös läsnäolijat, teimme jokaisella oppitunnilla monenlaisia harjoituksia, pari-ryhmäharjoituksia, pelejä, testejä, kävimme läpi kotitehtäviä.

”Osa oli läsnä nimellään, mutta kun kysyin jotain, hän ei ollutkaan paikalla. Osa ilmoittautuneista ei tullut koskaan lähitunneille ja osa hävisi aina, kun aloitimme esim. parityöt. Ongelmia mikrofonin ja kameran kanssa oli paljon.”

Osa oli läsnä nimellään, mutta kun kysyin jotain, hän ei ollutkaan paikalla. Osa ilmoittautuneista ei tullut koskaan lähitunneille ja osa hävisi aina, kun aloitimme esim. parityöt. Ongelmia mikrofonin ja kameran kanssa oli paljon. Vaikka osa asuikin yksin, saattoivat yhteydet olla huonot jopa keskustan kerrostalosta.

Niinpä joku istui autossa pihalla tai ajoi auton lähemmäs kaupunkia. Osa opiskelijoista oli ottanut työpaikan, kun opinnot ovat verkossa. Lähiopetusta oli kuulemma niin vähän, että se mahdollisti työssä käymisen.

Yksi haaste oli kirjallisten kokeiden pitäminen. Verkkotentti kotoa käsin ei ole mielestäni luotettava tapa testata opiskelijan osaamista. Suullinen testaaminen antoi todenmukaisemman kuvan osaamisesta, mutta se vie aikaa. Olin huojentunut, että keväällä lukuvuonna 2020–2021 kirjallisia tenttejä sai tehdä koululla turvavälein ja että Exam-tenttiakvaario oli käytössä koko ajan.

Opettajan kohtaaminen ja tuen saanti tärkeää

Kevään mittaan monet alkoivat ymmärtää, että opintosuorituksia ei ole tulossa, eikä opintojaksolta selviä. Tapasin jokaisen opiskelijan koululla 10 minuutin ajan ja huomasin, että sillä oli opiskelijoille suuri merkitys. Vaikka aika oli lyhyt, siinä ehti kertomaan, mikä mieltä vaivaa ja sen jälkeen opinnot lähtivät sujumaan paremmin. Moni tunnusti, että kaipaa lähiopetusta ja kokee oppivansa luokkaopetuksessa paremmin. Jokainen opiskelija kaipaa myös henkilökohtaista huomiota ja sitä, että oppitunti ei ole vain passiivista kuuntelua, vaan on mahdollisuus keskustella ja osallistua. Tämä on haaste monille opettajille, joilla

on useita suuria ryhmiä – opiskelijat muuttuvat yksilöistä suureksi massaksi kasvottomia opiskelijanumeroita.

“Moni tunnusti, että kaipaa lähiopetusta ja kokee oppivansa luokkaopetuksessa paremmin. Jokainen opiskelija kaipaa myös henkilökohtaista huomiota ja sitä, että oppitunti ei ole vain passiivista kuuntelua, vaan on mahdollisuus keskustella ja osallistua.”

Osalla oli kavereita, joiden kanssa pari- ja ryhmätehtävien lisäksi tehtiin yhdessä myös läksyjä. Osa jäi yksin joko vapaaehtoisesti tai kaverisuhteita ei ollut ehtinyt muodostua. Jokaisella opiskelijalla pitäisi olla ensimmäisellä tapaamiskerralla tai opettajan nimeämä vertaistutor tai vertaisryhmä, jonka kanssa on oltava tietty määrä yhteisiä, raportoitavia tapaamisia. Silloin kukaan ei jäisi yksin.

Oma mielipiteeni verkkotyöskentelystä

Opettajana nautin verkko-opetuksesta suuresti ja koin sen parantavan työhyvinvointiani. Parasta siinä oli rauha ja kiireettömyys – ei ryntäilyä tunkkaisesta luokasta toiseen, jatkuvaa ohjelmien ja sovellusten sulkemista ja uudelleen käynnistymistä, ei jännitystä, toimivatko laitteet tässä luokassa, ei äänen väsymistä. Yhteydet toimivat erinomaisesti koko ajan ja ongelmatilanteissa sain heti apua. Yhteydenpito kollegoihin omassa organisaatiossa, paikallisesti ja valtakunnallisesti sujui hyvin ja mm. kokoukset eivät ole koskaan olleet niin runsaslukuisia kuin korona-aikana. Verkossa järjestettiin monia mielenkiintoisia koulutuksia, joihin oli helppo osallistua kotoa käsin. Kareliassa on ihana, osaava ja avulias henkilökunta, joiden kanssa on ilo työskennellä kampanjalla, mutta se onnistuu myös verkossa.

Koronan jälkeen

Jatkossakin toivon mahdollisuutta verkko-opiskeluun kaikille halukkaille. Mielestäni on tärkeää, että opiskelija voi valita itselleen sopivimman tavan opiskella ja opinnot etenevät. Kilpailemme opiskelijoista, joten verkko-opiskelu mahdollistaa opiskelun Kareliassa myös muualta Suomesta tai jostain toisesta maasta. Myös me opettajat olemme erilaisia. Itse tein paljon uutta materiaalia eri sovelluksiin, koska pystyin käyttämään aikaani tehokkaammin ilman siirtymisiä. Opiskelin myös uusia asioita, kirjoitin artikkeleita – kun voi työskennellä rauhassa, luovassa ympäristössä – se ruokkii mielikuvitusta, uusia innovaatiota, uusia ratkaisuja itselle ja koko työyhteisölle.

“Mielestäni on tärkeää, että opiskelija voi valita itselleen sopivimman tavan opiskella ja opinnot etenevät.”

Oon voimissain – Karelian kirjastopalvelut vahvemmin verkkoon

Noora Kontturi, tietoasiantuntija, Karelia-ammattikorkeakoulu
Leena Väyrynen, tietoasiantuntija, Karelia-ammattikorkeakoulu

Tässä artikkelissa kuvaamme Karelia-ammattikorkeakoulun kirjaston tiedonhankinnan opetuksen muutosta COVID-19-epidemian aikana ja sen jälkeen. Kerromme myös kirjaston muiden palveluiden muutoksista ja tietoasiantuntijoiden omista kokemuksista epidemia-ajalta.

Mä putoan – järkytyksestä joustavasti jaloilleen

Kirjaston kohdalla suuri muutos oli siirtyminen vanhasta kirjastojärjestelmästä uuteen Alma-kirjastojärjestelmään tammikuussa 2020. Alma on pilvipohjainen ja helposti etäkäytettävissä oleva kirjastojärjestelmä. Vähänpä silloin arvattiin, miten suuri merkitys tällä asialla oli kirjaston palveluihin ja etätööhön COVID 19 -epidemian alettua keväällä 2020. Kirjaston henkilökunnalle oli jo vaihdettu henkilökohtaisia tietokoneita kannettaviin tietokoneisiin (kuten Karelia-ammattikorkeakoulussa oli ollut tapana muutaman vuoden ajan) tietokoneiden päivitysten yhteydessä. Liikkuvässä työssä – työmatkat, etätö ja monipaikainen työ – työvälineiden kulkeminen mukana paikasta toiseen on ensiarvoisen tärkeää. Epidemian alkaessa kannettavat tietokoneet oli helppo ottaa käyttöön ja siirtyä tekemään työtä etänä.

Alkukaaoksen jälkeen alkoi ideointi siitä, miten kirjasto takaa ammattikorkeakoulumme opiskelijoille mahdollisimman hyvän pääsyn aineistoihin ja miten voimme järjestää tiedonhankinnan opetusta uudessa tilanteessa. Hankimme painettujen kirjojen sijasta mahdollisimman paljon e-kirjoja e-kirjatietokantoihimme. Alkuun tämäkin oli aika haasteellista, sillä monia kurssikirjoja olleita kirjoja ei ollut ollenkaan saatavana e-kirjoina, eikä ainakaan meille hankituissa tietokannoissa. Neuvoimme asiakkaita, etenkin opinäytetyövaiheessa olevia opiskelijoita, niin Teamsin kuin chat-palvelun välityksellä löytämään kurseille ja opinäytetyönsä lähteiksi aineistoja, jotka olivat saatavissa verkon kautta. Tiedonhankinnan opetuksia pidimme koulutusaloittain etänä Teamsissa, suomeksi ja englanniksi. Etsimme myös asiakkaidemme käyttöön ilmaisia Open Access -julkaisuja, joita luetteloidimme näkyville Karelia-Finnaan.

”Neuvoimme asiakkaita, etenkin opinnäytetyövaiheessa olevia opiskelijoita, niin Teamsin kuin chat-palvelun välityksellä löytämään kurseille ja opinnäytetyönsä lähteiksi aineistoja, jotka olivat saatavissa verkon kautta.”

Toinen artikkelin kirjoittajista kuvasi tuntojaan keväällä 2020 näin:

”Kaikki loppuu aikanaan, myös hoitovapaa. Kun toukokuussa 2019 jäin vanhempainvapaalle, tiesin että poissa ollessani muutoksia tulee tapahtumaan ihan suunnitellustikin. En silti ajatellut, että n. vuoden ja kolmen kuukauden aikana ehtii muuttua kirjastojärjestelmä, työtehtävät, työnkuva ja itse asiassa myös ammattinimike, työpaikka ottaa digiloikan ja työkaverit hallitsevat kaikenlaiset zoomit, boomit, meetsit, greetsit ja teamsit sekä tekevät sujuvasti etätöitä työssä, jota perinteisesti pidetään kasvokkain tapahtuvan asiakaspalvelun työnä (jota se ei siis missään nimessä pelkää ole). Yhtään ei ole veneestä pudonnut olo.”
(Noora Kontturin Facebook-päivitys 9.8.2020)

Mä hiihdän – menetelmien mietitty mylläys

Kirjaston kohdalla muutokset eivät kuitenkaan tähän loppuneet, vaikka koronan suhteen syksyllä 2020 oli helpompaa ja pystyimme avaamaan palveluitamme rajoitetusti. Saimme tietää, että meidät oli valittu tiimivalmennukseen yhdeksi kolmesta pilottitiimistä Karelian siirtymässä pikkuhiljaa kohti tiimipohjaista organisaatiomallia. Tiimipilotointi alkoi syksyn aikana ja valmentauduimme niin yhdessä kuin erikseen sekä lähitapaamisissa että etänä. Tiimivalmennus auttoi meitä hyödyntämään käytössä olevia työkalujamme entistä paremmin ja esimerkiksi Teamsia alettiin käyttää keskusteluun, asioiden sopimiseen, työtehtävien seurantaan, viestintään ja tiedostojen säilytykseen pelkän videokokousalustan sijaan. Teamsista onkin tullut pysyvä työkalu, jota ilman on enää vaikea kuvitella tekevänsä töitä.

”Teamsia alettiin käyttää keskusteluun, asioiden sopimiseen, työtehtävien seurantaan, viestintään ja tiedostojen säilytykseen pelkän videokokousalustan sijaan.”

Tiedonhankinnan opetukset oli jo keväällä 2020 siirretty verkkoon ja samaa käytäntöä jatkettiin syksyllä, tosin suunnitellummin ja hiotummin. Kirjasto järjesti opinnäytetyövaiheessa oleville opiskelijoille alakohtaisia tiedonhankinnan klinikoita Teamsissa, ja niille ilmoitettiin erillisen verkkolomakkeen kautta. Liiketalouden koulutuksen järjestämät opinnäytetyöpajat, joissa kirjasto on ollut mukana useiden vuosien ajan, siirtyivät lähitoteutuksesta verkkototeutuksiin tammikuussa 2021. Näitä yhteisiä työpajoja sekä suomen- että englanninkielisille Liiketalouden ja International Business -koulutusten opiskelijoille on järjestetty säännöllisesti noin kerran kuukaudessa.

“Opetus toimi etänä jopa paremmin kuin vastaava opetus lähiopetuksena, lukuun ottamatta joitain pieniä teknisiä haasteita.”

Opetus toimi etänä jopa paremmin kuin vastaava opetus lähiopetuksena, lukuun ottamatta joitain pieniä teknisiä haasteita (mm. minuuttia ennen opetusta hajonneet kuulokset, yhteys- ja ääniongelmät, hidasteleva verkkoyhteys etätyössä) tai vuorovaikutuksen puutetta isojen ryhmien kohdalla. Etäopetuksessa suurempien ryhmien kohdalla on erityisesti hyödyksi ollut opetustilanteiden tallennusmahdollisuus, jolloin opiskelija on voinut osallistua opetukseen itselleen sopivana aikana. Myös Teamsin chat-toiminto, jonka kautta vaikkapa pitkien linkkien jakaminen on helppoa, on ollut käytännöllinen apuväline. Jatkossakin opinnäytetyövaiheessa olevien opiskelijoiden tiedonhankinnan klinikat tulevat olemaan todennäköisesti Teams-painotteisia, sillä se mahdollistaa klinikoille osallistumisen ympäri Suomen tai vaikkapa ulkomailta. Koronan hellittäessä myös lähitoteutuksia voidaan järjestää tarpeen ja kysynnän mukaan.

Kirjasto kehittää ja tulee edelleen kehittämään tiedonhankinnan opetusta kokonaisuutena. Myös opinnäytetyövaiheen tiedonhankinnan klinikoiden ja henkilökohtaisen ohjauksen käytänteitä tarkastellaan jatkuvasti, jotta voimme tarvittaessa reagoida niin korkeakoulukentän kuin muunkin toimintaympäristön muuttuviin tilanteisiin. Yön kappaletta Minne tuulet vie lainataksemme:

*“Mitä tapahtuu jos lähdän tuntemattomaan
Loppuuko maailma siihen vai alkaako vaan uudestaan”.*

Pienryhmä ja -yksilöohjaus etäarjessa

Leena Hiltunen, opintokuraattori, Karelia-ammattikorkeakoulu
Päivi Laakkonen, opintokuraattori, Karelia-ammattikorkeakoulu
Joni Ranta, lehtori, opinto-ohjaaja, Karelia-ammattikorkeakoulu

petuksen siirtyminen lähitoteutuksesta verkkoon on vaatinut paljon opettajilta ja opiskelijoilta. Vaikka Karelia kokonaisuutena selvisi hyvin siirtymävaiheesta, ei digiloikka ollut kaikille kevyt. Opiskelijoissa on niitä, joiden sitoutuminen opintoihin on heikkoa tai jotka kärsivät etäelämän aiheuttamasta yksinäisyydestä. Heille etäopetus tarjoaa helpon kanavan jättäytyä pois aktiviteeteista, kanssakäymisestä ja opinnoista. On vaikea sanoa, johtuuko tämä pandemiasta vai opiskelijan persoonasta, opiskelunvalmiuksista tai elämäntilanteesta yleensä. Vaikka opiskelijoilla on aktiivisesti tarjottu erilaisia tukiverkostoja, eivät kaikki tartu näihin. Ehkäpä Karelian tukiverkostot eivät aina tarjoa sitä, mitä opiskelijat kaipaavat – yhdessäoloa.

Yleinen ohjaus

Opinto-ohjaus toimintana tarkoittaa sekä yleistä opiskeluun liittyvää neuvontaa sekä opiskelijan ohjausta ja toisinaan jopa opettamista sekä neuvomista. Opintoihin voi sisältyä monenlaista ohjaustarvetta esim. aikataulutukseen, oppimistekniikoihin tai vaikkapa opintojakson tai harjoittelun suorittamiseen tai vaihtoon lähtemiseen. Erilaiset ennakoitut ja ennakoimattomat muutokset elämäntilanteissa luovat opiskelijalle ohjaustarpeita. Korona oli yksi suuri esimerkki tällaisesta muutoksesta.

Ohjaus perustuu aina dialogiin ts. vuorovaikutukseen toisen kanssa. Hyvä ohjaaja pystyy luomaan opiskelijalle rennon ja turvallisen ilmapiirin, jossa on rauha keskustella ajatuksista ja tuntemuksista. Ohjaajan työkalupakkiin kuuluu aivan oleellisena osana nonverballiikan lukeminen, johon etäohjaukseen siirtyminen luo omat haasteensa.

Etäohjausta toteutetaan niin yksilö- kuin ryhmäohjauksessakin. Tilanteet yksilöohjauksessa vaihtelevat suuresti. Pääsääntönä on luoda turvallinen ympäristö, jossa opiskelija voi edetä rauhallisesti ja ohjatusti. Esimerkiksi videokuvan jakaminen ei ole pakollista. Etäohjauksessa ohjauksen väline on merkityksellisessä roolissa. Raskas ja monimutkainen väline hävittää vuorovaikutuksen vivahteita ja tekee ohjaustilanteesta sekavaa ja vaikeasti tulkittavaa. Toisaalta väline voi myös "hävitä" taustalle, eikä sen olemassaoloa edes

ajattelle sen enempää. Teknisen välineen ohella kyse voi olla myös asenteesta tai valmiuksistamme omaksua ja ottaa käyttöön uusia ohjauksen välineitä.

Opiskelijoille monet etäohjauksen työkalut sekä toimintatavat ovat olleet arkea koko heidän elinaikansa. Valtaosa Karelian opiskelijoista kuuluu ikäryhmään, joille yhteydenpito sähköisin välinein on luonnollinen tapa yhteisöllisyyteen. Osin juuri tästä syystä ohjauskeskustelut sekä ryhmätoiminnot on ollut luontevaa toteuttaa myös etäarjessa.

Ohjauksen välineitä ovat myös puhelin ja sähköposti. Puhelinta on helppo käyttää nopeissa tilanteissa, jossa halutaan selvittää jokin asia pikaisesti. Toisinaan opiskelijan on kuitenkin vaikea tarttua puhelimeen. Sähköposti toimii erinomaisena välineenä silloin, kun asia ei vaadi välitöntä toimenpidettä tai jos halutaan aikaa tekstin muotoiluun. Tällöinkin on hyvä muista, että nonverballiikan puuttuessa meillä on tapana tulkita tekstiä ylikorostuneesti.

“Valtaosa Karelian opiskelijoista kuuluu ikäryhmään, joille yhteydenpito sähköisin välinein on luonnollinen tapa yhteisöllisyyteen. Osin juuri tästä syystä ohjauskeskustelut sekä ryhmätoiminnot on ollut luontevaa toteuttaa myös etäarjessa.”

Kuva: Joni Ranta.

Ryhmäohjaus

Kareliassa pilotoidaan tehostetun ohjauksen ryhmiä, jotka toteutetaan lähinnä etätapaamisina kahden viikon välein. Ohjauksen selkärangana on selkeä toimintamalli ja toimintaan sitoutuneet opiskelijat sekä helposti lähestyttävät ohjaajat. Ryhmiin hakeudutaan opinto-ohjaajan välityksellä, mikäli kokee ryhmämuotoisen ohjauksen antavan apua ongelmiin. Tapaamiset on toteutettu Teamsissa, joka tarjoaa yhteen ympäristöön integroituja työkaluja. Tämä lisää opiskelijoiden ja ohjaajien varmuutta toimia ympäristössä, sillä aktiviteetteja ja tarvittavia materiaaleja ei tarvitse jakaa ja käyttää useissa järjestelmissä. Näin turvallisuuden tunne vahvistuu ja se edistää sitoutumista ohjaukseen.

Teams toimii paitsi tapaamisen paikkana, siellä myös keskustellaan ohjatusti menneestä kahdesta viikosta ja asetetaan tavoitteet tulevalle kahdelle viikolle. Työkaluna toimii Teamsiin integroituva MS Planner, jota opiskelijat päivittävät ja ohjaajat seuraavat. Planner integroituu osaksi muuta M365-ympäristöä, jolloin esim. lähestyvät määrääjat tulevat muistutuksina opiskelijan sähköpostiin. Työkalu on helppo ja nopea oppia, ja opiskelijat ovat vaivattomasti ottaneet sen käyttöönsä.

Toinen työkalu Teamsissa on luokan muistikirja (OneNote Class Notebook), missä ohjaajat voivat jakaa erilaisia tehtäviä. Opiskelijoiden palautukset pidetään tarvittaessa yksityisinä. Tällainen tehtävä voisi olla esim. elämänhallintataitoja mittaava Crear-mittari, jonka jokainen ryhmäläinen käy tekemässä ja palauttaa yhteenvedon omalle alueelleen. Ohjaajat käyvät sitten läpi koko ryhmään liittyvät huomiot. Luokan muistikirja tarjoaa monia muitakin opetukseen ja ohjaukseen soveltuvia välineitä.

Lisäksi käytössä on Teamsin normaalit keskustelualueet ja tiedostotoiminnot esimerkiksi opiskelijoiden tuotosten jakamiseen. Ryhmissä on tehty mm. arjenhallintatehtäviä, jotka opiskelijat (ja ohjaajat) ovat palauttaneet yhteiseen tehtäväpurkuun tiedostot-alueelle.

Etäohjauksessa on toteutettu myös monia muita teemallisia ryhmätoimintoja. Näitä teemoja ovat olleet mm. jännittäminen, stressinhallinta, hyvinvointi ja opiskelukyky. Etätapaamiset rakentuvat pääasiassa aiheeseen herättelyvaiheella, aiheen käsittelyllä sekä lopuksi yhteenvedolla ja teeman sulkemisella. Tärkeässä asemassa etätapaamisissa on osallistujien mielekäs ja matalan kynnyksen osallistaminen, aiheen käsittely eri näkökulmista toiminnallisia etätövälineitä ja menetelmiä hyödyntäen. Etäohjauksen yhteistoiminnan tukena kokeilemisen arvoisia sovelluksia ovat mm. Flinga, Padlet, Jamboart, AnswerGarden, Kahoot ja Quizizz.

Yksilöohjaus

Meillä kaikilla on tarve tulla kuulluksi, nähdyksi sekä kohdatuksi. Etäelämässä juuri näiden tarpeiden täyttäminen on aivan uudenlaisen haasteen edessä. Miten viestiä etänä, että minä kuuntelen, miten puhun niin, että tulen ymmärretyksi ja onko tapaamisessa aitoa kohtaamista, olemmeko oikeasti läsnä ja olemassa?

Kareliassa etäohjausta ja kuraattorin etävastaanottoa on tehty jo vuosia ja tätä on tarjottu perinteisen lähityöskentelyn vaihtoehtona. Etäarjessa vaihtoehtoisuus ja valinnanvapaus poistui, ja oli kohdattava etänä tilanteessa, kuin tilanteessa. Käytännön tasolla yksilöohjauksen siirtyminen verkkoon ei vaatinut juurikaan erityistoimia, vain tiedotusta ja näkyvyyttä siitä, että olemme opiskelijoita varten myös verkon välityksellä. Alkuvaiheessa joitakin opiskelijoita pohditutti etävastaanoton toimivuus ja se, voiko siitä olla apua, mutta melko nopeasti asia arkipäiväistyi ja vastaanotot täytyivät tuen tarvitsijoista.

Etävastaanotot toteutettiin Teamsissa, joka oli hyvin toimiva ja helppokäyttöinen ratkaisu sekä yksilökohtaamisiin, että verkostopalavereihin. Alkuvaiheessa ei pidetty kameroita päällä verkon kuormittumisen vuoksi. Tästä johtuen kohtaamisista puuttuivat kasvojen il-

meet ja kehonkieli. Tällöin oli erityisen tarkoin keskityttävä puheen sävyyn, rytmiin sekä siihen, mikä oli sanottujen sanojen ja pienten hiljaisten hetkien todellinen viesti vastaanottajalle. Oli osattava antaa aikaa kertomiselle, kysymyksille ja vastauksille sekä siedettävä niitä hiljaisia hetkiä, jolloin vastapuoli prosessoii asiaa. Onneksi alun totuttelun jälkeen useimmat uskaltautuivat avaamaan kameras, uskalsivat näyttää ja nähdä kasvot. Oli tärkeää, että sanat ja hiljaiset hetket saivat parikseen ilmeet sekä eleet.

“Miten viestiä etänä, että minä kuuntelen, miten puhun niin, että tulen ymmärretyksi ja onko tapaamisessa aitoa kohtaamista, olemmeko oikeasti läsnä ja olemassa?”

Etävastaanotoille tulemisen kynnys oli hyvin matala, ei tarvinnut lähteä kotoa. Monille etävastaanotoista tulikin tavanomista pidempiä asiakkuuksia ja hiljaisia aikoja ei vastaanottojen kysynnässä juurikaan ollut. Osalla opiskelijoista etäarki ja etäopiskelu sujuivat vaivatta, mutta niillä, joille etäelämä aiheutti haasteita tuen tarve lisääntyi ja pitkittyi.

Etävastaanotoilla Teamsin työkalut ja verkossa toimiminen antoivat paljon mahdollisuuksia tapaamisten elävöittämiseen ja syventämiseen. Chatin kautta oli helppo jakaa puolin ja toisin mm. linkkejä ja tärkeitä yhteystietoja, ruudunjaolla pystyi tarkeastelemaan yhdessä harrastusmahdollisuuksia tai CampusOnlinen opintoja. Verkon kautta oli mahdollista tehdä erilaisia testejä ja mittareita herättelemään ajatuksia omasta hyvinvoinnista.

Loppujen lopuksi tärkeintä on opiskelijan kokemus siitä, että on tullut aidosti kuulluksi ja juuri omana itsenään hyväksytyksi. Vuorovaikutus ei katso tapaa tai välinettä, vaan sitä että olemme aidosti läsnä ja valmiita kohtaamaan toisemme.

“Etävastaanotoille tulemisen kynnys oli hyvin matala, ei tarvinnut lähteä kotoa. Monille etävastaanotoista tulikin tavanomista pidempiä asiakkuuksia ja hiljaisia aikoja ei vastaanottojen kysynnässä juurikaan ollut.”

Tästä eteenpäin

Opiskelijat ovat olleet tyytyväisiä Karelian etäohjauspalveluihin. Etäopetukseen siirtyminen on ollut pääosin melko neutraalia ja sen on nähty lähinnä tilanteen pakottamana toimintana – aivan kuin kaikki muutkin yhteiskunnan toiminnot. Opiskelijat ovat joutuneet omaksumaan uusia opiskelutapoja, sietämään yksinäisyyttä ja kehittämään opiskelual-

miuksiaan samalla, kun arjenhallinnan haasteet kärjistyvät. Valtaosalle ei digitaalisuus varmaankaan ole ollut tekninen ongelma – välineet ja materiaali on määritetty opettajan toimesta, ja opetukseen osallistuminen on pitkälti ollut verkko-opetusta.

Etäopetus sopii toisille paremmin kuin toisille. Toisinaan opiskelijat hyötyvät selvästi etäopetuksen tarjoamista mahdollisuuksista, kuten tallenteista. Nopeasti luennolla ohi vilah-taneen asian voi vaivatta katsoa uudestaan ja tauottaa omaan ryhtiin sopivaksi.

“Etäohjauksesta tulee entistä enemmän helppo ja luonnollinen, varteenotettava vaihtoehto fyysisille tapaamisille, jolloin arkeen saadaan joustoa ja palveluiden piiriin pääsee mistäpäin Suomea tai maailmaa tahansa. ”

Etäohjaus on ollut ohjauksen perustyökaluvalikoimassa jo kauan, sekä yksilö- että ryhmäohjauksessa. Sen rooli kuitenkin tulee voimistumaan työkalujen arkipäiväistyessä ja teknisyyden sietämisen kasvaessa. Ehkä tästä eteenpäin matkaamme arjessa ihan oikeassa ja aidossa hybridimallissa ilman, että ajattelemme edes koko asiaa.

Etäohjauksesta tulee entistä enemmän helppo ja luonnollinen, varteenotettava vaihtoehto fyysisille tapaamisille, jolloin arkeen saadaan joustoa ja palveluiden piiriin pääsee mistäpäin Suomea tai maailmaa tahansa. Tämä onkin ollut yksi etäohjauksen onnistumisen peruspilareista. Hybridimallissa elävän oppilaitoksen arkeen jää hyväksi havaittuja etäohjauksen työkaluja; mittareita, yhteisöllisyystyökaluja, testejä ja menetelmiä.

“You can’t stop change. Don’t let it stop you. ”

- Ron Kaufman

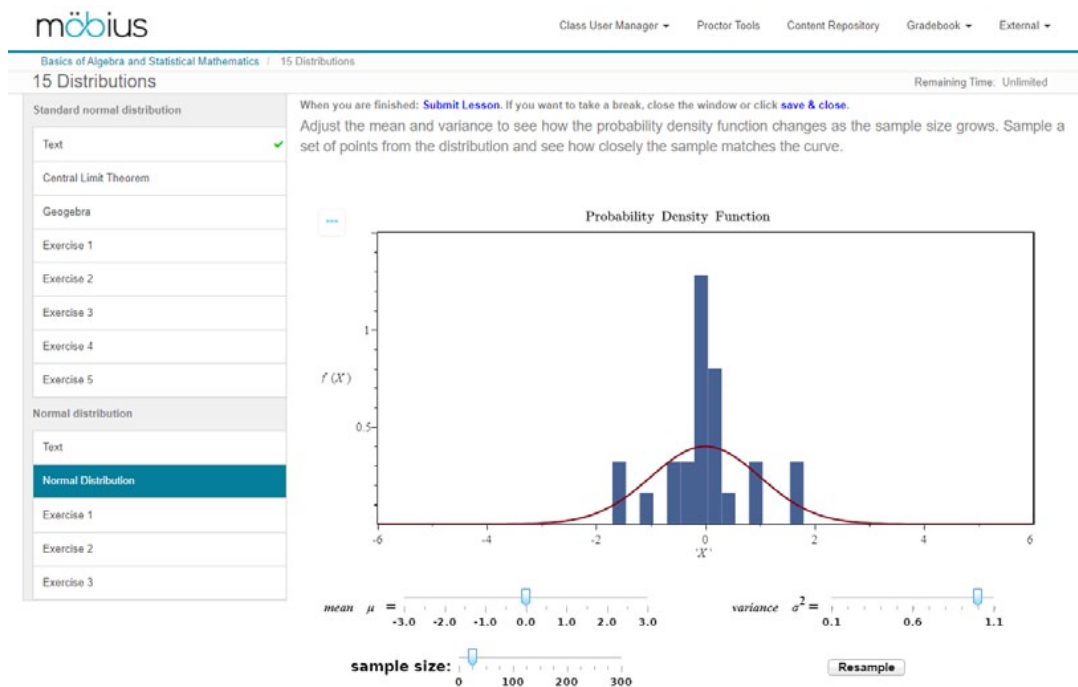
Kokemuksia matemaattisen oppimisalustan käytöstä tekniikan koulutuksessa

Esko Tiainen, lehtori, Karelia-ammattikorkeakoulu

Matemaattinen oppimialusta Möbius on suunniteltu erityisesti tekniikan ja luonnontieteiden (matematiikan, fysiikan ja kemian) opettamiseen. Oppimisalustan moottorina toimii matematiikkaohjelmisto Maple, joka pystyy käsittelemään tehokkaasti matemaattisen datan. Möbius on erillinen oppimialusta, mutta se toimii myös Moodlen kautta lisäosana.

Möbiuksen avulla pystyy tekemään verkkoon helposti laadukkaita ja selkeitä kokonaiskursseja materiaaleineen ja harjoitustehtävineen. Materiaaleista saa tehtyä myös täysin itseopiskeltavia kursseja. Kokeet ja tentit on helppo järjestää verkossa ohjelman avulla. Ohjelma generoi jokaiselle opiskelijalle erilaisen esimerkin, harjoitustehtävän tai koekysymyksen ja antaa myöskin välittömän palautteen opiskelijalle esimerkkiratkaisujen kera. Ohjelmasta löytyy monipuoliset asetukset erilaisten kurssien toteutukseen. Ohjelma soveltuu loistavasti käänteisen opetuksen toteuttamiseen, jolloin kurssin painopiste voi olla esim. harjoitustehtävien suorittamisessa. Perinteisemmän opetuksen rinnalla järjestelmä on hyvänä tukena ja väsymättömänä treenialustana. Monimuoto- ja etäopetuksessa ohjelmisto on tehokas. Kaiken oppimateriaalin saa selkeästi yhteen paikkaan ja se on helposti saatavilla. Kun järjestelmä automaattisesti arvioi ja antaa palautteen opiskelijalle ja myös opettajalle, niin tämä helpottaa opetuksesta johtuvaa lisätyötä. Kun järjestelmä väsymättä opettaa opiskelijaa oppimaan, niin samalla myös opiskelijoiden välinen yhteistyö ja vertaistuki kasvaa.

”Ohjelma soveltuu loistavasti käänteisen opetuksen toteuttamiseen, jolloin kurssin painopiste voi olla esim. harjoitustehtävien suorittamisessa. Perinteisemmän opetuksen rinnalla järjestelmä on hyvänä tukena ja väsymättömänä treenialustana.”

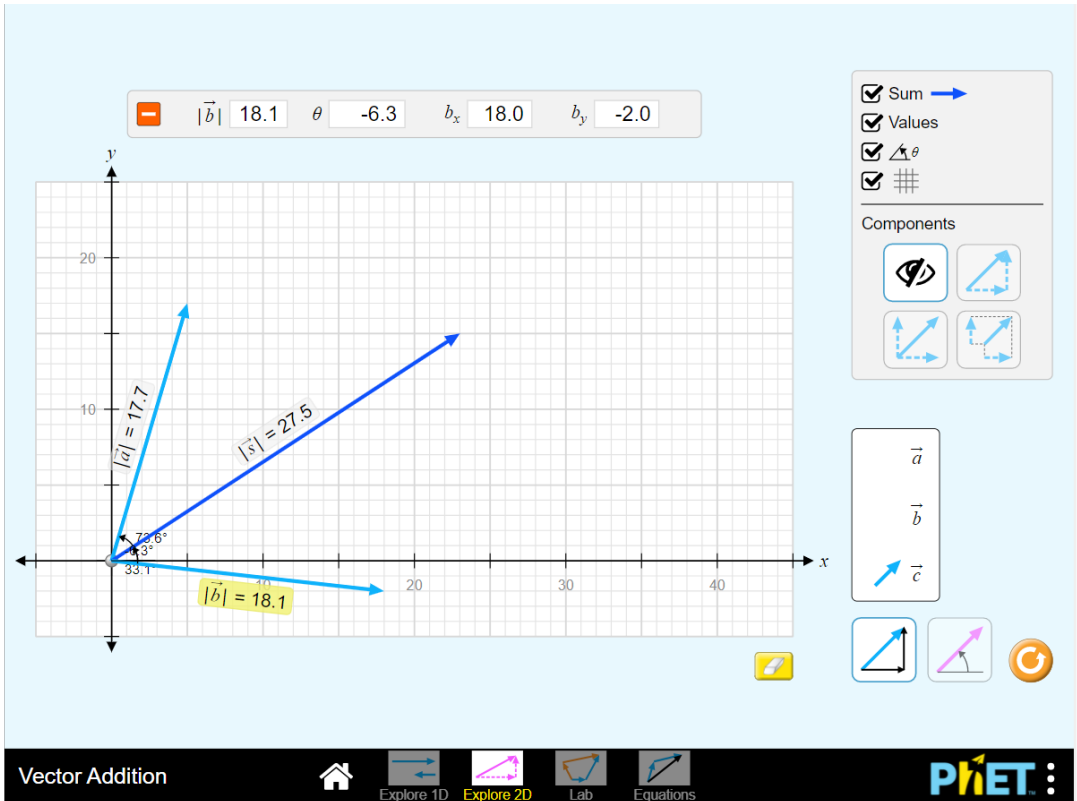

Kuva 1. Esimerkki opitunnin rakenteesta. Opiskelija voi edetä omaan tahtiin opiskellen ensin teoriaa, laskea esimerkkitehtäviä ja lopuksi tehdä palautettavat harjoitustehtävät, jotka järjestelmä automaattisesti tarkistaa. Interaktiivisilla animaatioilla voidaan tehostaa ilmiön ymmärtämistä ja tehostaa oppimista. Opettajan resurssit voivat keskittyä hankalampien asioiden käsittelyyn ja opiskelijoiden henkilökohtaiseen auttamiseen tehtävissä.

Möbius-oppimisalustan ominaisuuksia

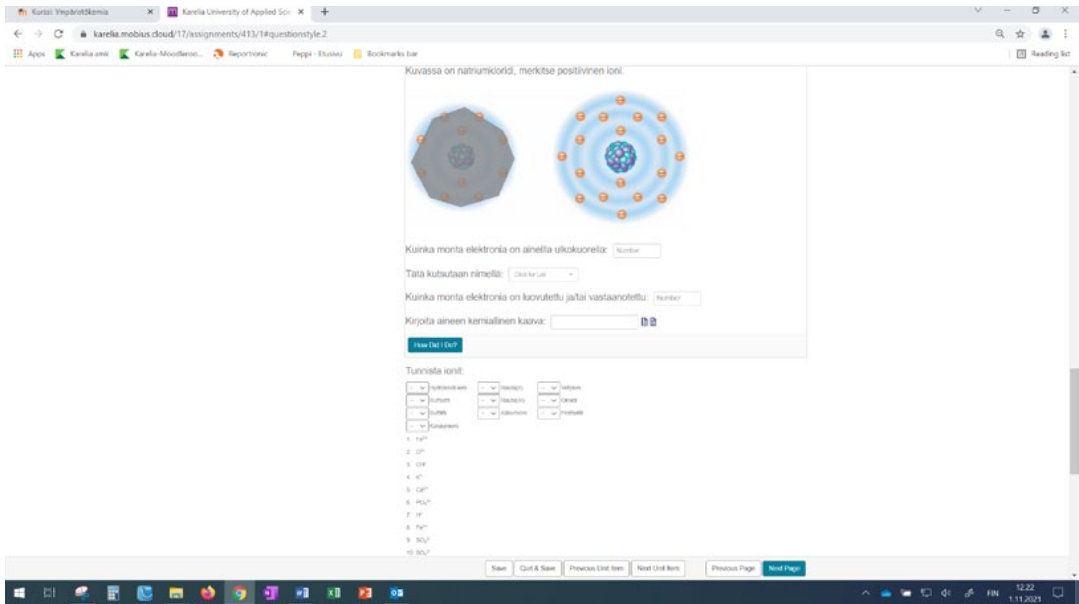
Möbius osaa hyödyntää videoita, kuvia, verkosta löytyviä interaktiivisia animaatioita ja esim. Maplen pienohjelmia. Opiskelijalla on tällöin mahdollisuus tutkia opiskeltavaa aihepiiriä ja siihen liittyviä käsitteitä tavoilla, joita ei ole saatavilla perinteisessä luokahuoneopetuksessa. Opiskelijan ei tarvitse välttämättä ostaa enää kalliita oppikirjoja, kun teorian pysyy opiskelemaan kattavasti verkossa ja teoriaa pääsee myös kokeilemaan alustan avulla.

“Opiskelijan ei tarvitse välttämättä ostaa enää kalliita oppikirjoja, kun teorian pystyy opiskelemaan kattavasti verkossa ja teoriaa pääsee myös kokeilemaan alustan avulla.”

Kuva 2. Oppitunteihin voi lisätä kokeellisuutta ja toiminnallisuutta lisäävää sisältöä netistä löytyvillä interaktiivisilla ohjelmilla. Useat ohjelmat ja videot saa hienosti upotettua sivulle.

Möbiuksella voi tehdä monipuolisia tehtäviä ja yksilöllisiä laskuharjoitustehtäviä. Siinä on mukana piirto-ohjelma, jota voi hyödyntää kuvaajia vaativissa tehtävissä. Ohjelmasta löytyy toki myös Moodlesta tutut tehtävävaihtoehdot kuten erilaiset monivalinnat, yhdistä oikein ja kirjoita essee. Sanallisen esseevastauksen joutuu opettaja vielä korjaamaan, mutta ohjelma auttaa opettajaa tarkastuksessa merkitsemällä asetetut avainsanat ja niiden mahdolliset synonyymit eri väreillä. Jos opiskelijan on palautettava harjoitustyöhön tai laskuihin liittyvää materiaalia, niin erityyppisten liitteiden lähettäminen ja tarkistaminen on tehty helpoksi. Fysiikan voimaopin opettamista elävöittää voimien piirtotyökalu. Matemaattisen kaavan tai kemiallisen kaavan kirjoittamiseen on kaavaeditori. Kehitteillä on myös kemiallisten yhdisteiden ja rakenteiden piirtotyökalu.

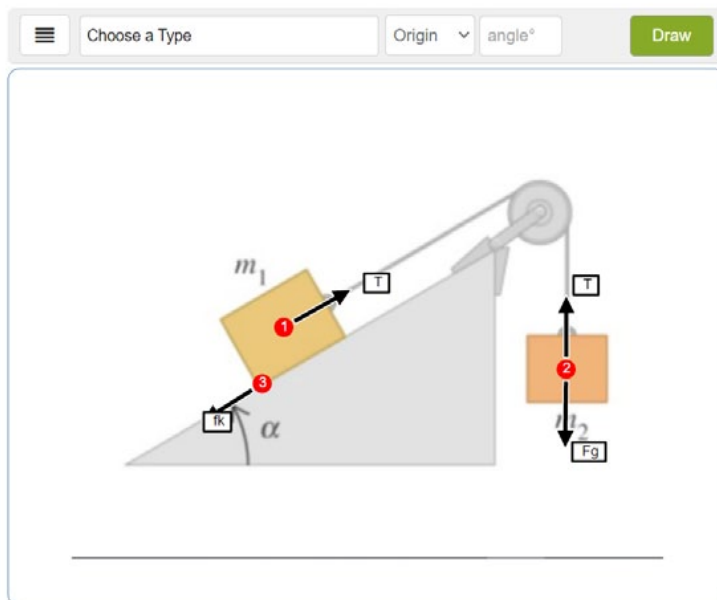
Kuva 3. Harjoitustehtävään voi lisätä monia erilaisia kysymystyypppejä, kuten laskutehtäviä, monivalintoja ja piirrostehtäviä. Essee-vastauksia ohjelma ei korjaa automaattisesti, mutta auttaa tarkistamisessa.

Piirrä kappaleisiin vaikuttavat voimat.

Laske vajerin jännitysvoima ja kiihtyvyys, kun $m_1=1.9$ kg, $m_2=4.2$ kg, $\mu=0.10$ ja $\alpha=25^\circ$.

Kiihtyvyys Number Units

Jännitysvoima Number Units

Kuva 4. Esimerkki fysiikan laskutehtävästä ja voimien piirtotyökalusta. Jokaiselle opiskelijalle tulee laskutehtäviin omat lähtöarvot. Ohjelma tunnistaa yksiköt.

Ohjelmalla voi luoda myös aktiivisia diaesityksiä omista luentomateriaaleista ja niihin voi sisällyttää itsearviointielementtejä sekä tekstiä, matemaattisia kaavoja ja synkronoitua ääntä. Ohjelmiston pilvipalvelussa on vapaasti käytettävissä tuhansia erilaisia tehtäviä ja oppimateriaalia, joten ihan alusta ei tarvitse lähteä kaikkea itse tekemään. Sisältö näyttää editoijan näkökulmasta modulaarisena, joten materiaalia on helppo käyttää uudelleen, muokata, jakaa ja parantaa tarvittaessa.

Omasta mielestäni Möbius-oppimisalusta on paljon selkeämpi ja helpompi käyttää kuin Moodle. Lisäksi tekniikan sovellukset ja laskut on tuettu. Itselläni on alusta käytössä lähes jokaisella kurssilla niin lähiopetuksessa kuin monimuodossakin. Tavoitteena on suunnitella kokeellisia laboratorioympäristöjä verkkoon, jolloin ilmiöiden tutkiminen on myös monimuoto-opiskelussa mahdollista. Möbius-alustan avulla olen saanut hybridimallin käänteisestä opetusmenetelmästä toimimaan mielestäni hyvin.

Opiskelijoiden kokemuksia Möbius-oppimisalustasta

Möbiuksen harjoitustehtävät olen kokenut tosi hyväksi harjoittelun ja opiskelun tukena.

Alkuun oli vähän vaikeuksia käytössä. Kun alusta tuli tutuksi niin itselle hyvä oppimisalusta. Tekemällä tehtäviä opin parhaiten. Etänä itse opiskelen pääasiassa ja tämä Möbius itselle hyvä. Se on hyvä tuossa alustassa että siihen tulee niitä vinkkejä, jos ei saa heti ykkösellä oikein.

Möbius kannustaa laskemaan kaikki tehtävät ja tahkoamaan niitä niin pitkään, että ne on oikein.

Kurssi oli mukava ja Möbius alustana toimii itselle ja omalle oppimiselle todella hyvin. Välillä oli vain niin paljon edellä muita, että turhautti istua tunnilla vain kuuntelemassa toisten tehtävien tekoa mitkä on itse jo tehnyt, mutta oppia ikä kaikki niin silti tunneilla olin läsnä. Parissa viimeisessä aiheessa kokeen ja tehtyjen tehtävien väliin tuli aika suurikin ajallinen jakso, joka sitten vähän ehkä vei suurinta kärkeä testien numeroista pois.

Pidän paljon toteutustavasta ja se sopii hyvin omaan oppimiseen.

Alusta on ollut hyödyllinen väline opiskelussa. Oikean vastauksen voi tarkistaa ja alusta pitää kirjaa suoritetuista tehtävistä. Tosi hyvä, että tehtävän voi jättää kesken ja jatkaa myöhemmin siitä mihin jäi. Keskenäiseen tehtävään joutuu tosin kelaamaan kun möbiuksen avaa uudelleen. Teoriaosiot ovat olleet hyödyllisiä.

Karelia-ammattikorkeakoulun julkaisu B:75

ISBN 978-952-275-343-4

ISSN- L 2323-6876

ISSN 2323-6876